

**Verslag betreffende de
uitvoering van het
Bodemdecreet voor het
jaar 2014**

Inhoudstafel

Inhoudstafel	3	
1	Inleiding	5
2	Wijziging Bodemdecreet	6
2.1	Situering	6
2.2	Inhoud	6
3	Databeheer bodem	9
3.1	Afleveren van bodemattesten	9
3.1.1	Inleiding	9
3.1.2	Bodemattesten op aanvraag	9
3.1.3	Bodemattesten : bij opname in het grondeninformatieregister	10
3.1.4	Lopende rekeningen	10
3.1.5	Info	10
3.2	Databeheer	11
3.3	GIS	11
3.4	Administratieve controle bodemonderzoeken	12
3.5	Erkenningen bodemsaneringsdeskundigen	12
3.6	Financiële zekerheden en eenzijdige verbintenissen	12
3.7	Gemeentelijke inventaris	13
4	Bodemonderzoeken en bodemsaneringsprojecten	15
4.1	Bodemonderzoeken	15
4.2	Bodemsaneringsprojecten	17
5	Specifieke projecten en programma's	20
5.1	Overeenkomsten op maat	20
5.1.1	Wat is een bedrijfsspecifieke overeenkomst?	20
5.1.2	Opvolging van bestaande BSOK's	20
5.2	Artikel 164 van het Bodemdecreet	20
5.2.1	Afwijking op de overdrachtsbepalingen	21
5.2.2	Afkoopregeling	21
5.2.3	Overzicht van artikel 164-aanvragen	22
5.3	Woonzones	23
5.4	Complexe bodemverontreinigingen	23
5.5	Gefaseerd aanmaningenbeleid en onschuldige eigenaars	23
5.6	Duurzame bodemsanering	24
5.6.1	Kader voor de beoordeling van duurzaamheid van bodemsanering	24
5.6.2	Case studies en pilootproeven voor groene en duurzame bodemsanering	25
5.7	Bodemverbreding	25
5.8	Stookoliefonds	26
5.9	Vlabotex vzw	26
5.10	Bofas vzw	27
5.11	Convenant met Umicore	28
5.12	Kwaliteitsborging	28
5.13	Brownfields	28
5.14	Richtlijn industriële emissie	29
5.15	Cofinanciering	29
5.16	Diffuse bodemverontreiniging	29
5.16.1	Stadslandbouw – Volkstuinen – Moestuinen	29
5.16.2	Haalbaarheidsonderzoek subsidiesysteem voor particuliere tuiniers	30

5.17	Wijziging standaardprocedures bodemsanering	30
5.18	Gasfabrieken	32
5.19	Herontwikkeling en sanering van terreinen	32
6	Grondverzet	33
7	Ambtshalve tussenkomsten OVAM (IVS)	34
7.1	Evoluties in ambtshalve tussenkomsten bodem	34
7.1.1	Situering	34
7.1.2	Middelen	34
7.1.3	Evoluties	34
7.2	Bijzondere tussenkomsten	36
7.2.1	Overzicht grootste tussenkomsten uit 2014	36
7.2.2	Kapellekesbaan te Aalst (Schotte) – herontwikkeling sportcomplex	36
7.2.3	Voormalige gasfabriek te Sint-Truiden (Gazometersite) – herontwikkeling woonzonecomplex	37
7.2.4	Vilvoorde – Vilvordit – 4 Fonteinenv – herontwikkeling woonzone	37
7.2.5	Willebroek/Puurs – Gorrebroekloop (fase 2) – waterbodemsanering	37
7.2.6	Dendermonde – Van de Voorde – watergebonden industrieterrein	38
7.2.7	Lokeren – Molenbergplein – nieuw woonproject verrijst	38
7.2.8	Zwijndrecht – Laarstraat : ambtshalve sanering opent de weg voor sociale woningen	39
7.2.9	Turnhout – de Merodelei – nieuw appartementsblok	40
7.2.10	Turnhout – Quick Shop – innovatieve pilootproef pakt grondwaterverontreiniging aan	40
7.3	Nieuwe initiatieven	41
7.3.1	AGIO en de OVAM ondersteunen scholen	41
7.3.2	Innovatie in overheidsopdrachten	41
	Lijst van tabellen	43
	Lijst van figuren	45

1 Inleiding

Op 22 februari 1995 werd het decreet betreffende de bodemsanering bekrachtigd door de Vlaamse Regering. Het decreet werd bekend gemaakt in het Belgisch Staatsblad op 29 april 1995.

Op 5 maart 1996 nam de Vlaamse Regering het besluit houdende vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de bodemsanering. Het besluit werd bekend gemaakt in het Belgisch Staatsblad op 27 maart 1996.

Op 27 oktober 2006 werd het decreet betreffende de bodemsanering en de bodembescherming goedgekeurd (Belgisch Staatsblad d.d. 22 januari 2007).

Op 14 december 2007 werd het Vlaams Reglement rond de Bodemsanering, kortweg Vlarebo, goedgekeurd (Belgisch Staatsblad d.d. 22 april 2008).

In uitvoering van de Regeringsverklaring 2009-2014 en de beleidsnota van de minister van leefmilieu werden een aantal strategische en bijhorende operationele doelstellingen gedefinieerd. In de loop van het jaar 2014 werd aan de uitvoering hiervan gewerkt.

De beleidsnota Leefmilieu en Natuur 2009-2014 van Vlaams minister Joke Schauvliege werd vertaald in de volgende doelstellingen en projecten :

- **Strategische doelstellingen:**
 - maximaal voorkomen en beperken van bodemverontreiniging
 - maximaal afstemmen van het bodembeleid op de maatschappelijke behoeften
- **Operationele doelstellingen**
 - bijdragen aan het voorkomen van bodemverontreiniging
 - maximaal faciliteren van overdrachten
 - maximaal faciliteren van bouwprojecten op risicogronden
 - maximaal faciliteren herontwikkeling brownfields en andere verontreinigde terreinen
 - verfijning van het onderzoeks- en saneringsbeleid
 - stimuleren van duurzaam beheer van bodem(-verontreiniging)
- **Strategische projecten**
 - bodemsanering in het teken van economisch herstel
 - bodemonderzoek en -sanering biedt sociaal-maatschappelijke meerwaarde
 - bodemonderzoek en -sanering biedt oplossing voor gemeentelijke gasfabrieken
 - versnelde ambtshalve sanering bij "onschuldige eigenaars"
 - bodemonderzoek en -sanering beschermt drinkwaterwinningen

Conform artikel 174 van het decreet betreffende de bodemsanering en de bodembescherming dient jaarlijks verslag te worden uitgebracht aan het Vlaams Parlement over de uitvoering van het Bodemdecreet.

Dit is het verslag van het jaar 2014.

2 Wijziging Bodemdecreet

2.1 Situering

In de loop van 2014 onderging het Bodemdecreet van 27 oktober 2006 een wijziging. Het Bodemdecreet is een belangrijk instrument in de realisatie van het Vlaamse bodembeleid. De wijzigingstekst was het resultaat van een wetsevaluatie na vijf jaar praktijkervaring met de nieuwe bodemregelgeving. Op basis van de bevindingen van de OVAM in de toepassing van de nieuwe regelgeving en een bevraging van de relevante actoren in het bodembeleid werden de hiaten, knelpunten en verbetertrajecten in de bestaande regelgeving geïdentificeerd en opgelijst, en werden voorstellen tot oplossing uitgewerkt om de kwaliteit van de bodemwetgeving verder te waarborgen. De meeste wijzigingen werden van kracht op 1 januari 2015.

De wijzigingen kunnen ingedeeld worden in de volgende drie thema's:

1. bijsturing van bestaande beleidsinstrumenten (bijv. siteregeling, regeling voor overdracht en onteigening van risicogronden) en invoering van nieuwe beleidsinstrumenten (bijv. vermengde bodemverontreiniging);
2. deregulering, administratieve vereenvoudiging en lastenvermindering;
3. juridisch-technische aanpassingen.

In het licht van het Vlaams regeerakkoord 2009-2014 (Punt 13. vereenvoudiging en haalbaarheid van milieuregels) had de voorgestelde decreetswijziging tot doel om de bestaande bodemwetgeving te vereenvoudigen (toegankelijkheid) en te verminderen (deregulering). Dit kadert in een streven om de bodemwetgeving stelselmatig en geleidelijk af te bouwen recht evenredig met de toename van het algemeen bewustzijn omtrent de problematiek van de bodemverontreiniging en het maatschappelijk belang van de bodemkwaliteit en het besef om in zijn handelen de nodige aandacht te geven aan bodemzorg (onderdeel van zorgvuldig handelen in kader van behoorlijk bestuur, behoorlijk burgerschap en corporate governance).

Verder werd met de wijziging ook beoogd om het juridisch bodemkader te optimaliseren in die zin dat bestaande instrumenten worden opgeheven of aangepast en nieuwe instrumenten werden voorzien om efficiënter en meer oplossingsgericht de bodemproblematiek te kunnen aanpakken en zo bij te dragen tot de realisatie van de doelstelling van het bodembeleid om tegen 2036 de sanering van alle gronden met ernstige historische bodemverontreiniging te hebben aangevat.

Het wijzigingsdecreet streeft verder ook nog naar een vermindering van de administratieve lasten en de beheerskosten voor overheid.

2.2 Inhoud

Het wijzigingsdecreet bevat 4 belangrijke thema's met een relevant regulerend effect op de burger, het bedrijfsleven en overheid:

1. de opdeling van de saneringsplicht en vrijstelling van saneringsplicht in de tijd;
2. het instrument van de vermengde bodemverontreiniging;
3. de afschaffing van de bijzondere regeling voor de onteigening van risicogronden.
4. de aanpassing van de regeling over de overdracht van risicogronden.

De regeling over de saneringsplicht en de vrijstelling van saneringsplicht werd met het wijzigingsdecreet aangepast in die zin dat een opdeling in de tijd mogelijk wordt: een saneringsplichtige persoon kan voor een deel van de bodemverontreiniging vrijstelling van saneringsplicht bekomen en voor dit vrijgestelde deel van de verontreiniging wordt de volgende

plichtige in de rij van de cascade aangesproken als saneringsplichtige. Voor het deel van de bodemverontreiniging waarvoor alle plichtigen in het cascadesysteem werden vrijgesteld, kan de OVAM overgaan tot ambtshalve uitvoering van de bodemsanering.

In de vroegere regeling van het Bodemdecreet was er geen specifieke regeling voorzien voor de problematiek van de zogenaamde vermengde verontreiniging. Het gaat daarbij om verontreinigingen die in verschillende periodes van het beheer van een grond (tijd) en/of op verschillende gronden (ruimte) totstandgekomen is en waarbij die verontreinigingen zich hebben vermengd. Er zijn bijgevolg meerdere saneringsplichtige personen voor de vermengde verontreiniging waarbij het technisch niet mogelijk is exact te bepalen voor welk deel van de vermengde verontreiniging de verschillende saneringsplichtige personen saneringsplichtig zijn.

Met de wijziging wordt in het Bodemdecreet een specifieke regeling opgenomen voor vermengde bodemverontreiniging. Er wordt voorzien dat als de betrokken saneringsplichtige personen onderling en ook na bemiddeling niet tot een gedragen oplossing komen over de aanpak van de vermengde bodemverontreiniging, de OVAM de bodemverontreiniging formeel kan kwalificeren als een vermengde bodemverontreiniging. Dit houdt van rechtswege in dat de betrokken plichtigen de verplichting hebben om gezamenlijk de saneringsplicht voor de volledige vermengde bodemverontreiniging uit te voeren waarbij de financiering van die verplichting gebeurt op basis van een door de OVAM vastgestelde verdeelsleutel. Deze verdeelsleutel dient nog uitwerking te krijgen door een aanpassing van het VLAREBO.

In de vroegere regeling konden risicogronden (gronden waarop inrichtingen worden of werden geëxploiteerd waarvan de exploitatie een verhoogd risico op bodemverontreiniging inhoudt) slechts onteigend worden als er vooraf een oriënterend bodemonderzoek werd uitgevoerd. Het oriënterend bodemonderzoek wordt op initiatief en op kosten van de onteigenende overheid uitgevoerd. Met het wijzigingsdecreet werd de bestaande regeling aangepast in die zin dat de onteigenende overheid niet langer de decretale verplichting heeft om voorafgaand aan de onteigening bodemonderzoeken op de te onteigenen grond uit te voeren. De onteigenende overheid krijgt wel uitdrukkelijk het recht om voorafgaand bodemonderzoeken uit te voeren.

In de vroegere regeling over de overdracht van risicogronden in het Bodemdecreet is de overdrager verplicht om de geplande overdracht aan de OVAM te melden via een standaardmeldingsformulier. Als bijlage voegt hij in principe ook een verslag van oriënterend bodemonderzoek met betrekking tot de over te dragen grond. De melding vormt de trigger voor de OVAM om de overdrager in voorkomend geval aan te manen tot het uitvoeren van een beschrijvend bodemonderzoek. Met het wijzigingsdecreet werd de bestaande regeling aangepast in die zin dat de overdrager niet langer zijn bedoeling tot overdracht van een risicogrond aan de OVAM moet melden. Verder wordt in het decreet uitdrukkelijk bepaald wanneer de overdrager verdere maatregelen moet nemen alvorens de overdracht kan plaatsvinden.

Naast de voormelde wijzigingen met een relevant regulerend effect zitten in het wijzigingsdecreet nog een aantal wijzigingen die de bestaande bodemregeling optimaliseren of vereenvoudigen. Het gaat daarbij in hoofdzaak om de volgende wijzigingen:

- decretale verankering van het stimuleren van duurzame gebruik van uitgegraven bodem als beleidsdoelstelling;
- vereenvoudiging van de regeling over de gemengde bodemverontreiniging;
- veralgemening van beoordeling van de conformiteit van het oriënterend bodemonderzoek en vaststelling van beoordelingstermijn voor OVAM;
- nieuwe bodemonderzoeksplicht bij ernstige aanwijzingen van een ernstige bodemverontreiniging;
- integratie van project-MER en project-m.e.r-screening in de bodemsaneringsprocedure (conformverklaring van het bodemsaneringsproject);
- integratie van het risicobeheer in de bodemsaneringsprocedure (gefaseerd bodemsaneringsproject);
- versoepeling vrijstelling saneringsplicht voor nieuwe bodemverontreiniging;

- vereenvoudiging procedure van versnelde overdracht van verontreinigde risicogronden;
- de wijziging van de saneringsplicht bij waterbodems; de plicht rust niet enkel bij de waterloopbeheerder maar kan eveneens worden toegewezen aan de beheerder van de grond waar de verontreiniging tot stand kwam;
- optimalisering van de siteregeling: aanpak van bodemverontreiniging op siteniveau;
- optimalisering van het georganiseerd administratief beroep.

3 Databeheer bodem

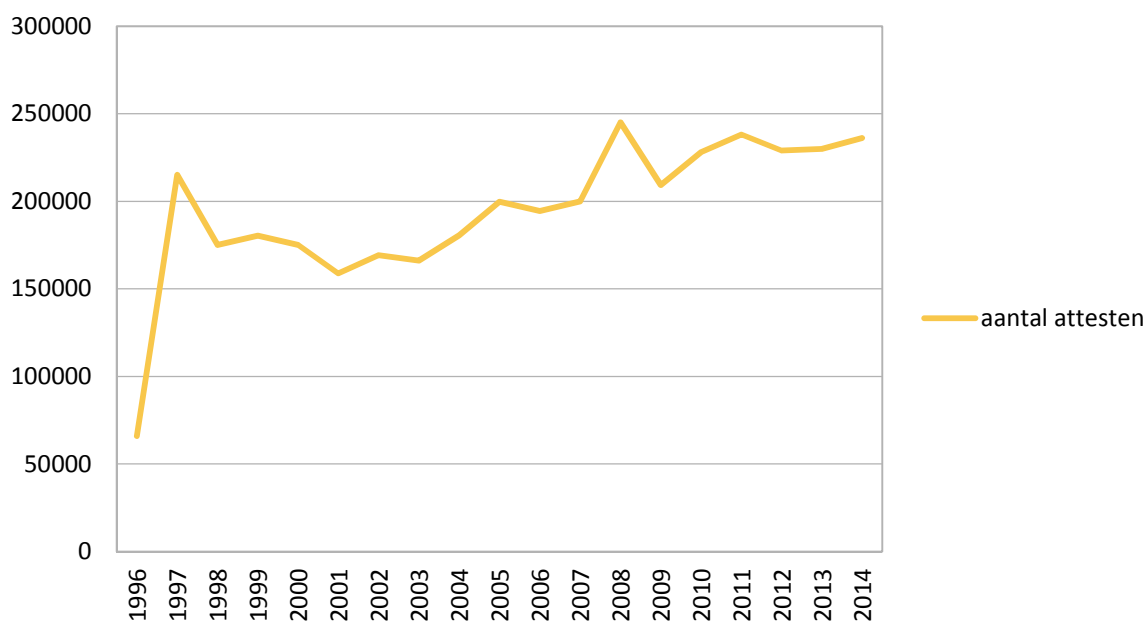
3.1 Afleveren van bodemattesten

3.1.1 Inleiding

Een bodemattest is sinds 1996 verplicht voor iedereen die een overeenkomst over de overdracht van gronden wil sluiten. De OVAM levert zo'n attest af binnen de week, maximaal een maand, na de aanvraag. Voor risicogronden is dat uiterlijk twee maanden. Als een grond is opgenomen in het grondeninformatieregister, dan wordt dat vermeld op het bodemattest; in het andere geval spreken we van een blanco bodemattest.

De OVAM verwerkt momenteel zo'n 950 aanvragen per dag.

In 2014 leverde de OVAM 236.076 bodemattesten op aanvraag af. Hiervan waren 18.769 dossiergebonden en 315 voor delen van percelen. De afgelopen 18 jaar leverde de OVAM circa 3.700.000 bodemattesten af.

Figuur 1: Aantal afgeleverde bodemattesten per jaar

De meeste notarissen en immobiliënkantoren – momenteel 1.900 – maken gebruik van de mogelijkheid om bij de OVAM een lopende rekening te openen. Zij kunnen zo ook gebruik maken van een webtoepassing voor het aanvragen van hun bodemattesten.

Circa 96% van de bodemattesten wordt op deze manier aangevraagd.

3.1.2 Bodemattesten op aanvraag

De gegevens in de grafiek hebben betrekking op bodemattesten afgeleverd op basis van een aanvraag (retributie 50 euro per kadastraal perceel en 200 euro voor een deel van een kadastraal perceel).

Er werd hier geen rekening gehouden met bodemattesten afgeleverd bij opname van een grond in het grondeninformatieregister, respectievelijk aan eigenaar, gebruiker en gemeente van de betreffende grond. Zo werden nog 21.945 extra attesten afgeleverd.

3.1.3 Bodemattesten : bij opname in het grondeninformatieregister

Eind 2014 waren er circa 223.000 percelen opgenomen in het grondeninformatieregister.

Hiervan zijn er circa 70.000 percelen waarvoor nog geen onderzoeksgegevens bekend zijn bij de OVAM. Voor deze percelen zijn er relevante gegevens met betrekking tot de bodemkwaliteit van de grond beschikbaar bij de OVAM. Deze informatie wordt vanaf 1 juni 2008, met het in werking treden van het nieuwe Bodemdecreet, rechtstreeks op het bodemattest vermeld. Deze informatie is onder meer afkomstig van de gemeentelijke inventaris. In samenwerking met de gemeenten wordt deze inventaris aangevuld en geüpdatet.

3.1.4 Lopende rekeningen

Voor de bedrijven of personen die regelmatig bodemattestaansvragen indienen, is er een systeem van lopende rekeningen in voege. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de diverse rekeninghouders.

Sinds de invoering van het online-systeem is het aantal lopende rekeninghouders fors gestegen. De meeste notarissen en immobiliënkantoren werken nu via dit systeem voor het aanvragen van bodemattesten.

Ongeveer 98% van de lopende rekeninghouders heeft al gebruik gemaakt van het online aanvragen van bodemattesten.

Houders van lopende rekeningen	
Immobiliën/vastgoedkantoor	1.035
Notaris	837
Overheidsinstelling/gemeente	110
Bodemsaneringsdeskundige	28
Andere	54
Totaal	2.064

Tabel 1: Houders van lopende rekeningen

3.1.5 Info

Voor meer informatie betreffende de aflevering van bodemattesten kan u terecht op de OVAM-website. Tevens kan men voor specifieke vragen over een bodemattestaansvraag terecht bij de infolijnen:

015/284 458 en 015/284 459 of op het e-mail adres bodem@ovam.be.

Naast de infolijn voor bodemattesten beschikt de OVAM ook over een callcenter waar men terecht kan met dossiergebonden vragen (015/284 137 en 015/284 138).

In 2014 werden circa 22.978 telefoons en 6.500 mails en/of brieven behandeld door deze infolijnen.

3.2 Databeheer

De informaticatoepassing bodemsanering die sinds 1996 operationeel is, werd op 1 januari 2012 vervangen door de Mistral toepassing. Dit is een volledig webgebaseerde toepassing welke het mogelijk maakt om een dossier volledig elektronisch te behandelen. Zowel de interne als externe briefwisseling is zo elektronisch beschikbaar. Hierin werd ook een opvolgsysteem geïncorporeerd waar. Ook het beheer van erkenningen van bodemsaneringsdeskundigen is hierin geïntegreerd. Naast het beheer van de Mistral toepassing worden volgende toepassingen up-to-date gehouden en wordt er ondersteuning voor geboden:

- **Geoloket:** Een algemeen toegankelijke webtoepassing die toelaat om op een snelle manier na te gaan waar er al bodemonderzoeken en -saneringen zijn uitgevoerd.
- **Webtool “Hulp bij overdrachten”:** Een algemeen toegankelijke toepassing die toelaat na te gaan of een overdracht in regel is met het Bodemdecreet en wat eventueel nog dient te gebeuren.
- **RIT (risico-inrichtingen-tool):** Een algemeen toegankelijke webtoepassing waarin op een snelle manier kan worden nagegaan of een inrichting bodemonderzoeksplichtig is en dus als ‘risico-inrichting’ wordt beschouwd.
- **Webloket Digitale bodemattesten,** voor het digitaal aanvragen en ontvangen van bodemattesten.
- **Webloket Bodemsaneringsdeskundigen,** voor het opvragen en doorsturen van bodeminformatie door erkende bodemsaneringsdeskundigen.
- **Webloket Gemeenten,** voor het beheer van de gemeentelijke inventaris risicogronden.

3.3 GIS

Het opladen van de GIS-informatie van de onderzoekgegevens gebeurde op regelmatige wijze. Er werd er over gewaakt dat deze informatie kon geraadpleegd worden via het interne GIS-webloket. De dossiergebieden raadpleegbaar in het externe geoloket werden op regelmatige wijze bijgewerkt op basis van nieuwe informatie in de databank.

In 2014 werden scripts opgebouwd voor de regelmatige extractie van de gemeentelijke inventaris per gemeente. Sinds 2013 kunnen de gemeente op vraag voor hun grondgebied een extract krijgen van de gemeentelijke inventaris en OVAM inventaris aanwezig in het Gronden Informatieregister

De GIS-cel zorgt er voor dat delen van percelen en delen van het openbaar domein, waarvoor een bodemattest aangevraagd wordt, opgenomen worden in de GIS-databank en dat bij het bodemattest een kaart met de ligging van het deel wordt meegeleverd.

Door de GIS-cel wordt de nodige aandacht besteed aan de datakwaliteitsverbetering van de opgeslagen perceelinformatie in het Gronden Informatieregister. Procedures zijn geïmplementeerd voor aanpassing van complexe mutatiehistoriek en aanpassing van locaties met veel gronden.

De GIS-cel zorgt voor de nodige ondersteuning van de dossierhouders van de afdelingen Bodem en Interventie, verwijdering en sanering bij alle ruimtelijke bevragingen.

Er werd actief deel genomen aan de vergaderingen van de GIS Milieu Info Stuurgroep en de MercatorNet-stuurgroep.

3.4 Administratieve controle bodemonderzoeken

Tijdens de administratieve controle wordt een bodemonderzoek gecontroleerd op zijn administratieve volledigheid en correctheid. Dit omvat zowel de controle van de aangeboden documenten alsook de digitale (ruimtelijke) gegevens.

Deze taak werd verder uitgevoerd zoals voorheen zodat bodemonderzoeken snel aan de milieutechnische dossierhouder werden bezorgd.

3.5 Erkenningen bodemsaneringsdeskundigen

Het decreet betreffende de bodemsanering en de bodembescherming stelt dat alle bodemonderzoeken en bodemsaneringsprojecten alsook de opvolging van de bodemsaneringswerken dienen te gebeuren door of onder toezicht van een erkend bodemsaneringsdeskundige. De erkenning als bodemsaneringsdeskundige geldt vanaf 1 juni 2008 voor onbepaalde duur, voor zover ze niet wordt geschorst of opgeheven.

- Eind 2014 waren er in totaal 75 erkende bodemsaneringsdeskundigen, 18 EBSD van type 1 en 57 EBSD van type 2.
- In de loop van het jaar 2014 werd er 1 nieuwe erkenning verleend
- Er werden geen handtekeningenbevoegdheden geschorst.
- Er werd geen enkele bodemsaneringsdeskundige geschorst.
- Eind 2014 waren er 75 erkenningen voor onbepaalde duur uitgereikt.

De OVAM afdeling bodembeheer organiseerde op 17 juni 2014 een schriftelijke evaluatie met betrekking tot de kennis en expertise noodzakelijk bij het uitvoeren van grondwatermodellering. De evaluatie bestond uit het toetsen van de kennis van hydrogeologie en grondwatermodellering aan de hand van algemene vragen.

- In 2014 slaagde 1 persoon van de 6 deelnemers in de evaluatie grondwatermodellering, de persoon werd door de OVAM goed bevonden om met de nodige ervaring de grondwatermodellen te hanteren en de resultaten ervan te interpreteren.
- Eind 2014 waren er in totaal 76 gekwalificeerde personen goed bevonden door de OVAM met de nodige ervaring om de grondwatermodellen te hanteren en de resultaten ervan te interpreteren.

3.6 Financiële zekerheden en eenzijdige verbintenissen

In 2014 werden 102 nieuwe verbintenissen tot bodemsanering goedgekeurd. 46 van deze verbintenissen werden ondertekend in het kader van de gewone overdrachtsprocedure. In 29 gevallen maakte men gebruik van de versnelde overdracht volgens artikel 115 van het Bodemdecreet. Van deze 75 verbintenissen maakte men in 3 gevallen gebruik van de regeling 50% financiële zekerheid bij overdracht uit falings.

Er werden 8 voorwaardelijke verbintenissen tot bodemsanering afgesloten naar aanleiding van een overdracht van gronden waarvan BOFAS de sanering op zich neemt. Bij 7 overdrachten werd een afwijking van het Bodemdecreet toegestaan door de Minister volgens artikel 164. Bij 3 verbintenissen werd een Realisatieconvenant afgesloten om vrijstelling te bekomen van de verplichting tot het stellen van financiële zekerheden. Dit gebeurde in het kader van een overdracht binnen een Brownfieldconvenant.

Om de uitvoering van de verbintenissen tot bodemsanering en eventuele nazorg te waarborgen, dient de saneringsplichtige financiële zekerheden te stellen. Dit gebeurde in 2014 voor een totaalbedrag van 75 miljoen euro.

Om overdrachten uit falingen te faciliteren en te vermijden dat verontreinigde terreinen onbeheerd achterblijven, vraagt de OVAM slechts 50 procent financiële zekerheid wanneer de verwervende partij de saneringsplicht op zich neemt. Zo werd 205.000 euro in de economie behouden en moet het voor de verwervende partij (financieel) makkelijker zijn de sanering op te starten.

Anno 2014 heeft de OVAM 596 lopende verbintenissen tot bodemsanering en eventuele nazorg in beheer waarbij in totaal voor 658 miljoen euro aan financiële zekerheden worden gesteld.

In 2014 werden 132 verbintenissen tot bodemsanering beëindigd.

3.7 Gemeentelijke inventaris

Het inventarisatieproject heeft als doel een volledig zicht op alle Vlaamse risicogronden te verkrijgen, wat essentieel is voor een correcte aflevering van bodemattesten, voor de handhaving van de onderzoeksverplichtingen, het opsporen van brownfields... zodat ernstig verontreinigde gronden tijdig kunnen worden aangepakt.

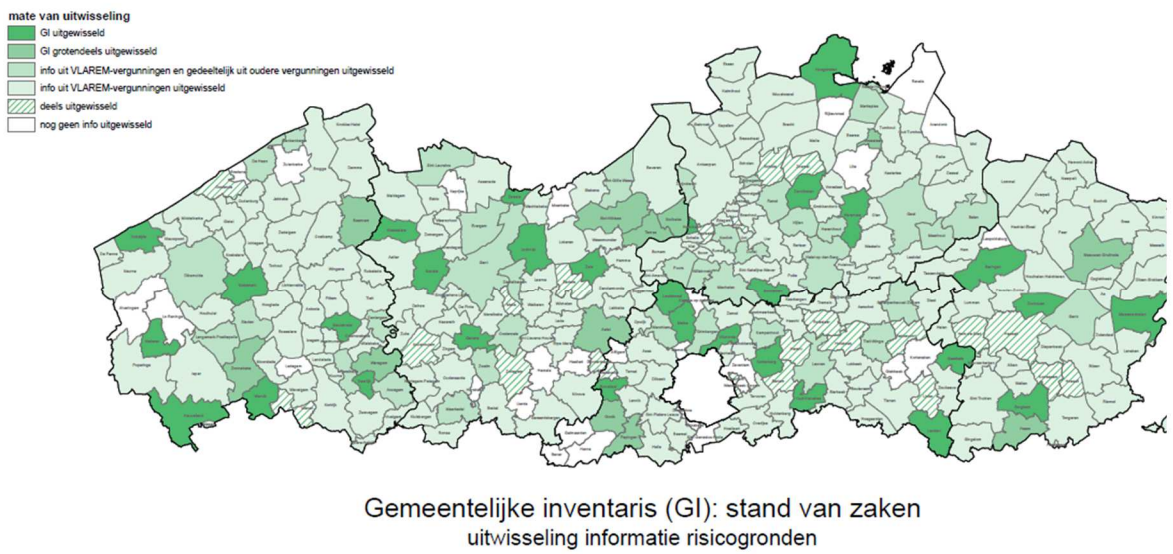
Om alle risicovolle activiteiten in Vlaanderen in kaart te brengen zijn de gemeenten cruciaal. Elke gemeente dient te beschikken over een Gemeentelijke Inventaris (GI) met daarin een overzicht van de risicogronden op hun grondgebied. De OVAM lanceerde eind 2012 een nieuw webloket voor gemeenten om een vlottere digitale uitwisseling van deze gegevens mogelijk te maken. Om de opbouw en het beheer van de GI maximaal te faciliteren, is er verder ondersteuning geboden via acties zowel naar het vervolledigen van de inventaris, het interpreteren van oude informatie, de elektronische beschikbaarheid als uitwisseling van de data.

Sinds de lancering van het nieuwe webloket is de kwaliteit en uitwisselbaarheid van de GI sterk verhoogd: in 2014 hebben 275 gemeenten risico-inrichtingen binnen hun gemeentegrenzen uitgewisseld met de OVAM, waarbij informatie van meer dan 100.000 kadastrale percelen met VLAREBO-rubrieken is uitgewisseld via het webloket. Hiervan hebben 30 gemeenten bevestigd de inventaris van risicogronden volledig te hebben uitgewisseld met het webloket. Met hen kan de OVAM nu verder een gerichte aanpak op maat uitwerken uit om brownfields, stadskankers of andere historische erfenissen te saneren en kwetsbare gebieden te beschermen.

De gemeenten wisselden tot op heden vooral informatie over risico-inrichtingen van 1991 tot nu uit (cfr. eerdere deadline van eind 2013 voor informatie uit VLAREM-vergunningen). Gezien veel archiefinformatie nog niet gedigitaliseerd is, ontbreekt nog een groot deel informatie uit oudere milieuvergunningen uit ARAB-vergunningen en oudere archiefinformatie. In 2014 is op basis van een uitgebreide evaluatie de verdere aanpak ter vervollediging van de GI uitgewerkt,

Om de gemeenten aan te moedigen hun gemeentelijke inventaris verder te vervolledigen zijn het advies op maat en infrastructurele ondersteuning in 2014 uitgebreid met o.a.:

- Extra toelichtingen op 16 regionale overlegmomenten in het najaar van 2014;
- Vastlegging van opdrachten per provincies voor de inzet van externe expertenteams, zodat vanaf 2015 intensiever advies op maat kan worden geleverd aan de gemeenten. Hiertoe is per provincie een prioriteitsrangorde uitgewerkt, afgestemd op de verschillende beleidsdoelstellingen en mogelijke inventarisatiewinsten. Gemeenten met een grondwaterbeschermingszone van een drinkwaterwinning worden prioritair geadviseerd, aansluitend op de versnelde aanpak ter bescherming van deze kwetsbare gebieden.
- Ter voorbereiding van deze adviesopdrachten is in het najaar van 2014 een proefproject uitgevoerd met inzet van tijdelijke medewerkers bij 4 milieudiensten.
- Verbetering van het webloket zodat, naast een vlot beheer van de GI, de gemeente ook nog meer informatie beschikbaar bij de OVAM kan raadplegen. Zo kan de gemeente in het webloket het laatste bodemattest van een perceel bekijken, de rapporten van bodemonderzoeken downloaden en de briefwisseling in een dossier raadplegen. Ook verschillende gedetailleerde GIS-lagen zijn beschikbaar via het webloket. Verder kan men via het webloket opteren om de ambtshalve bodemattesten digitaal te ontvangen of een overzicht te verkrijgen van geschrapte percelen.
- Praktijktolichtingen van het webloket.

Figuur 2: Gemeentelijke inventaris (GI) : stand van zaken – uitwisseling informatie risicogronden

4 Bodemonderzoeken en bodemsaneringsprojecten

4.1 Bodemonderzoeken

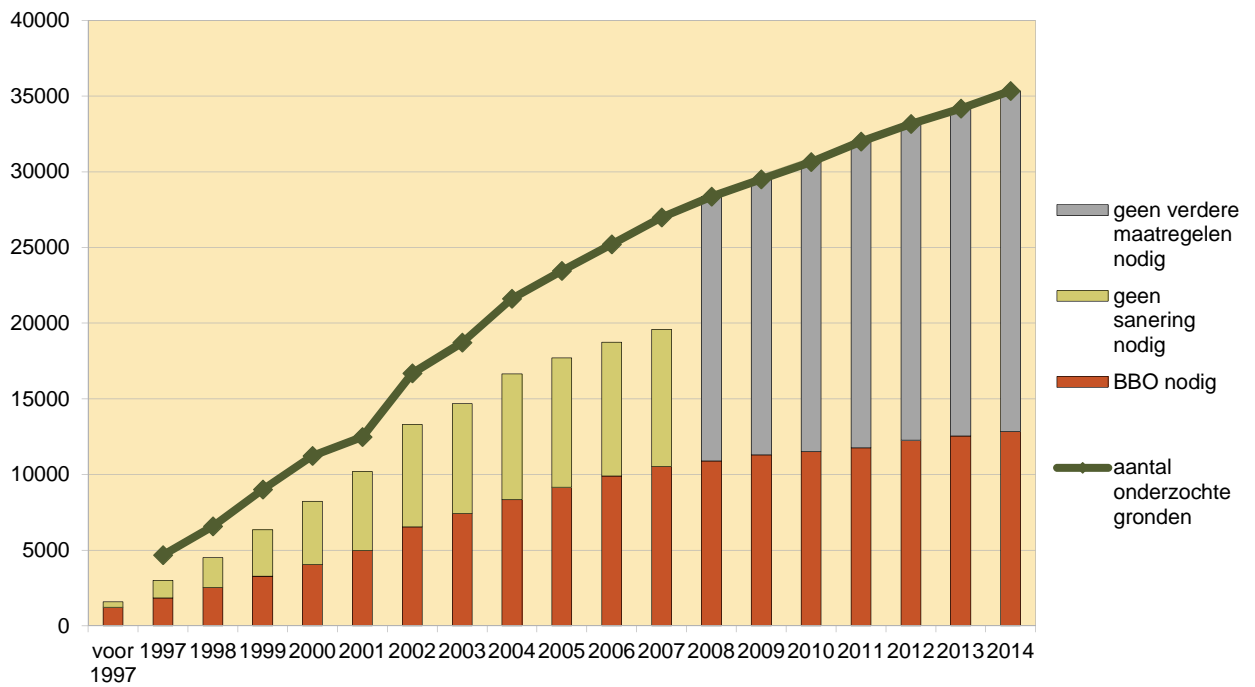
Naar aanleiding van het overdragen van een risicoground of het stopzetten van een risico-activiteit dient steeds een oriënterend bodemonderzoek te worden uitgevoerd en bezorgd aan de OVAM. Tevens geldt een periodieke verplichting voor de uitvoering van dit onderzoek bij bepaalde risico-activiteiten.

Indien uit het oriënterend bodemonderzoek ernstige aanwijzingen blijken voor een verontreiniging van de bodem en/of het grondwater dan kan de OVAM aanmanen tot het uitvoeren van een beschrijvend bodemonderzoek. Enkel indien de saneringsplichtige zijn verplichtingen niet of onvolledig nakomt of indien de saneringsplichtige zich kan vrijstellen, gaat de OVAM over tot een ambtshalve optreden.

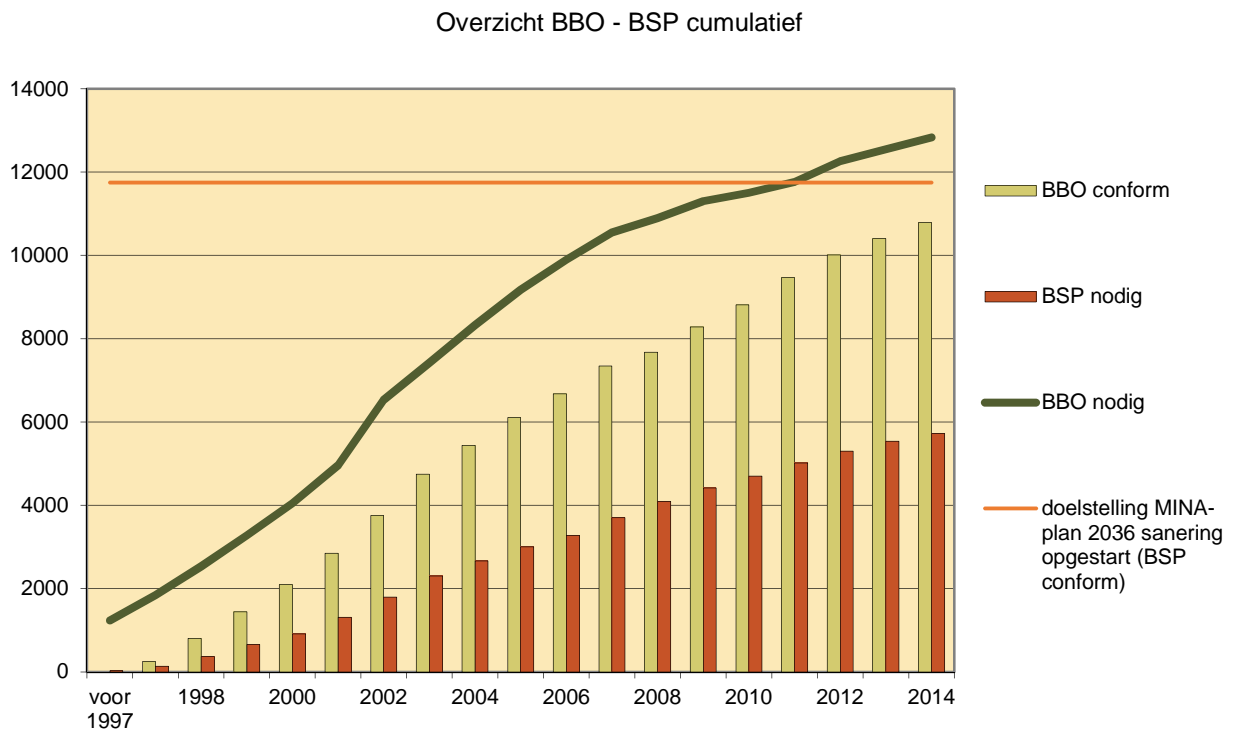
In onderstaande tabel wordt een beknopt overzicht gegeven van het aantal bodemonderzoeken die in 2014 werden ontvangen en verwerkt. Ter vergelijking werden eveneens de gegevens voor de vorige drie jaren opgenomen.

	2011	2012	2013	2014
Oriënterend bodemonderzoek	2291	2047	2105	2259
Oriënterend en beschrijvend bodemonderzoek	185	164	208	158
Aanmaningen	470	516	529	580
Beschrijvend bodemonderzoek	649	562	462	406
Aanmaning tot project	434	333	306	241

Tabel 2: aantal ontvangen en verwerkte bodemonderzoeken

Figuur 3: Overzicht aantal verontreinigde en niet-verontreinigde gronden

Figuur 4: Overzicht BBO BSP cumulatief

4.2 Bodemsaneringsprojecten

Indien uit de bodemonderzoeken blijkt dat er moet gesaneerd worden zal je als saneringsplichtige een bodemsaneringsproject moeten laten opstellen. De OVAM levert binnen een termijn van 90 dagen een conformiteitsattest af dat je de nodige vergunningen geeft om de bodemsaneringswerken op te starten. Na de uitvoering van de werken zal OVAM het bodemsaneringsproject afronden en wordt een eindverklaring afgeleverd. In sommige gevallen kunnen er maatregelen van bewaking en controle worden opgelegd.

Voor 184 nieuwe locaties werd in 2014 een bodemsaneringsproject bij de OVAM ingediend. Tussen 1997 en 2014 werden er 4888 locaties bodemsaneringsprojecten ingediend bij de OVAM. In 2014 werden op 294 locaties de bodemsaneringswerken opgestart en werden voor 347 locaties de bodemsaneringswerken afgerond en eindverklaringen afgeleverd.

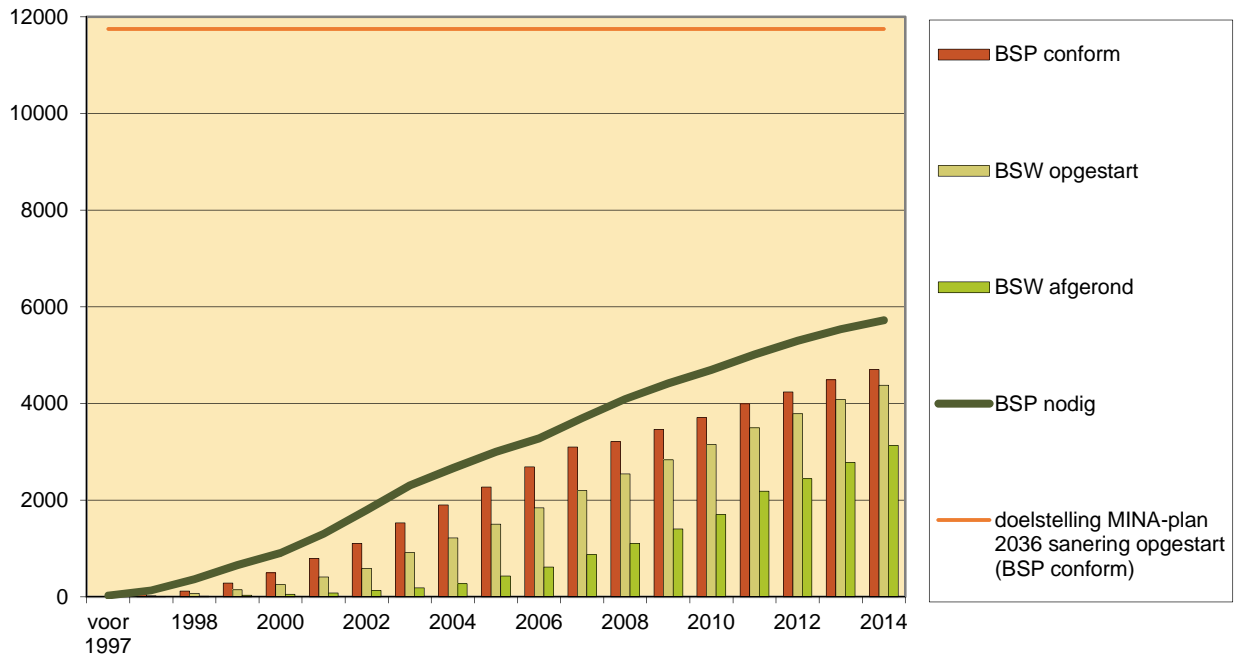
Bodemsaneringsprojecten op nieuwe locaties	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ingediend	122	218	221	310	377	424	361	379	357	340	303	233	259	288	202	240	184
Aanvullingen en/of wijzigingen	32	66	61	58	76	93	60	47	34	50	30	31	27	22	11	18	6
Conformiteits-attesten	7	166	212	292	315	426	369	367	423	411	397	281	311	349	278	307	296
In uitvoering (werken/nazorg)	55	70	106	163	177	327	306	279	340	361	342	292	315	348	291	293	294
Eindverklaringen	9	17	22	28	52	51	87	160	185	257	233	301	302	480	264	337	347

Tabel 3: Overzicht bodemsaneringsprojecten

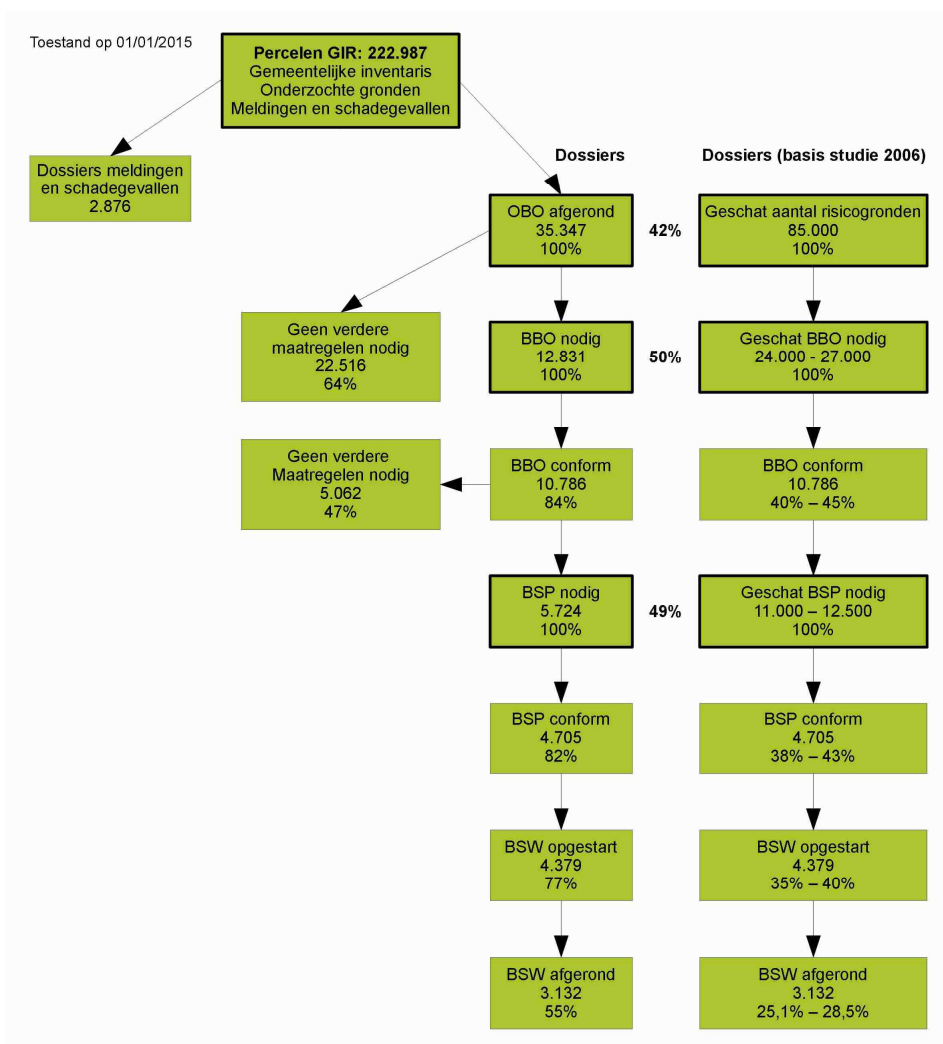
Voor de bodemsaneringsprojecten waarvan OVAM in 2014 een conformiteitsattest afleverde, wordt de kostprijs geraamd op circa 160 miljoen euro.

Het totale geraamde bedrag voor de periode 1997-2014 bedraagt circa 1,826 miljard euro.

Overzicht BSP - BSW cumulatief

Figuur 5: Overzicht BSP-BSW cumulatief

Figuur 6: Boomstructuur (op dossierniveau)

5 Specifieke projecten en programma's

5.1 Overeenkomsten op maat

5.1.1 Wat is een bedrijfsspecifieke overeenkomst?

In het verleden werd niet altijd even zorgzaam omgesprongen met onze bodem. Als gevolg daarvan hebben heel wat ondernemingen vandaag risicogronden in beheer of hebben ze zelfs te kampen met historische en complexe bodemverontreinigingen. Grootschalige bodemonderzoeken en saneringen zijn dan niet altijd evident. Een onmiddellijke aanpak van alle gronden kan zelfs een omgekeerd effect hebben. Het bedrijf komt in een financieel en organisatorisch onmogelijke situatie en de verontreinigde gronden blijven verontreinigd.

De oplossing? Een bedrijfsspecifieke overeenkomst (BSOK) die voorziet in een betere spreiding in de tijd en een aanpak van onderzoeken en verontreinigingen in functie van hun prioriteit zonder afbreuk te doen aan de bepalingen en verplichtingen van het Bodemdecreet. Enerzijds maakt dit de totaliteit van bodemonderzoeken en bodemsanering voor de betreffende partij beter organisatorisch én financieel haalbaar. Anderzijds krijgt de OVAM een duidelijk én ondertekend engagement van de betrokkene dat de onderzoeken en saneringen binnen een specifieke termijn zullen worden uitgevoerd.

Bedrijfsspecifieke overeenkomsten vormen een belangrijk onderdeel van de strategische doelstellingen van het Vlaams bodembeleid van Vlaams minister van Leefmilieu Joke Schauvliege.

5.1.2 Opvolging van bestaande BSOK's

De voorbije jaren sloot de OVAM al overeenkomsten met Umicore, Electrabel, de 'Gasfabrieksgroep', Bekaert, de NMBS-groep, Colruyt (DATS), Tessenderlo Chemie, de Vlaamse vervoersmaatschappij De Lijn, Defensie, Agentschap Wegen en Verkeer, het Gemeentelijk havenbedrijf Antwerpen en de Haven van Zeebrugge. De opvolging van vorderingen op het vlak van bodemonderzoeken en -saneringen gebeurt nauwgezet en in overleg via begeleidingscomités.

5.2 Artikel 164 van het Bodemdecreet

Artikel 164 van het Bodemdecreet:

"In verband met de toepassing van de bepalingen van artikelen 9 tot en met 135 en artikel 160 kan de Vlaamse Regering alle schikkingen, voorstellen tot concordaat inbegrepen, aannemen, dadingen sluiten, schuldvorderingen en zekerheden overdragen, derden in haar rechten subrogeren, van verhaal afzien, afwijkingen toestaan en overeenkomsten sluiten."

De Vlaamse minister bevoegd voor het leefmilieu beslist – gedelegeerd door de Vlaamse Regering – over een verzoek tot toepassing van artikel 164 van het Bodemdecreet (verder 'verzoek'). Hierbij adviseert de OVAM de minister in elk verzoek.

In 2014 werden **zestien verzoeken** ingediend, waarbij de OVAM voor al deze verzoeken advies heeft gegeven. Een verzoek was zonder voorwerp, voor een verzoek heeft de OVAM negatief advies gegeven. Vier verzoeken waren eind december nog in behandeling bij de minister.

5.2.1 Afwijking op de overdrachtsbepalingen

Artikel 164 van het Bodemdecreet biedt de mogelijkheid om af te wijken op heel wat bepalingen uit het Bodemdecreet. In 2014 werd dit artikel steeds toegepast voor een afwijking op de **overdrachtsbepalingen**. Sommige overdrachten kunnen – bijvoorbeeld omwille van hun hoogdringendheid of grootschaligheid – niet worden uitgesteld tot aan alle overdrachtsverplichtingen is voldaan. In dat geval bepaalt de Vlaamse minister bevoegd voor het leefmilieu onder welke voorwaarden de geplande overdracht vervroegd kan plaatsvinden:

- In 2014 werden negen '**klassieke**' **verzoeken** ingediend. De overdracht kan plaatsvinden op voorwaarde dat een verbintenis tot uitvoering van de bodemonderzoeken, de bodemsanering en de nazorg wordt aangegaan en dat een financiële zekerheid tot waarborg van de uitvoering van die verbintenis wordt gesteld. Een verzoek was zonder voorwerp, omdat de overdracht volgens de bepalingen van het Bodemdecreet kan plaatsvinden. Een verzoek werd door de Vlaamse minister bevoegd voor het leefmilieu niet ingewilligd, zodat de overdracht slechts kan plaatsvinden als aan de bepalingen van het Bodemdecreet is voldaan. Voor twee verzoeken heeft de Vlaamse minister bevoegd voor het leefmilieu eind december nog geen beslissing genomen.
- In 2014 werden twee verzoeken ingediend in het kader van het 'Protocol betreffende de uitvoering van oriënterend bodemonderzoek in het kader van een faillissement met risicogronden gelegen in het Vlaamse Gewest', afgesloten tussen de OVAM en de Orde van Vlaamse balies op 1 december 2009 (**protocol curatoren**). De overdracht kan plaatsvinden op voorwaarde dat de curator van het faillissement de grond voor een euro aan de OVAM overdraagt.

In 2014 werden vijf verzoeken ingediend die een vervolg zijn op een eerder verzoek. In twee verzoeken werd gevraagd om de geldigheid van het ministerieel besluit te verlengen. In drie verzoeken werd gevraagd om het bestaande ministerieel besluit te wijzigen. Voor twee ervan gebeurde dit naar aanleiding van het gewijzigde Bodemdecreet.

5.2.2 Afkoopregeling

In 2014 werd er een eerste afkoopregeling goedgekeurd in combinatie met een ministerieel besluit in het kader van de toepassing van artikel 164 van het Bodemdecreet. De aanvraag hiervan dateerde van december 2013, waarbij Defensie de vraag stelde aan de OVAM om een overdracht te kunnen realiseren van het terrein 'Zeematex' te Zeebrugge. Defensie wenste de concessie van dit terrein te beëindigen en aldus terug over te dragen aan MBZ. Gelet op de aanwezige verontreiniging diende er normaal gezien eerst een financiële zekerheid en een eenzijdige verbintenis gesteld te worden; een bodemsaneringsproject was reeds voorhanden. Defensie wenste echter de verdere sanering aan de OVAM over te laten, gelet de bodemverontreiniging niet enkel afkomstig is van de activiteiten op het terrein zelf, maar ook van het aangrenzende Carcoke-terrein, waar de OVAM al ambtshalve optreedt. Door vermenging van de verontreinigingen van Carcoke en Zeematex, is een afstemming tussen de saneringen op beide terreinen noodzakelijk. Bovendien zijn de gronden cruciaal gelegen voor de verdere ontwikkeling van de haven van Zeebrugge volgens het Strategisch Haven InfrastructuurPlan (SHIP) wat bijkomende coördinatie vereist. Gezien de beperkte oppervlakte van het Zeematex-terrein ten opzichte van de Carcoke-site en in het geheel van het SHIP-project, werd een afkoopregeling uitgewerkt.

In een afkoopregeling betaalt de saneringsplichtige een op voorhand afgesproken bedrag aan de OVAM waarmee de OVAM de bodemsanering uitvoert. Deze afkoop is tot slot van alle rekeningen; de saneringsplichtige is met andere woorden volledig verlost van haar plicht. Omdat de OVAM met de overname van de saneringsplicht een zeker risico neemt, betaalt de saneringsplichtige bovenop het geraamde saneringsbedrag wel een risicopremie. Gecombineerd met een ministerieel besluit in het kader van artikel 164 van het Bodemdecreet, kan Defensie door deze afkoopregeling de concessie van het Zeematex-terrein stopzetten nog voor de bodemsanering is afgerond.

Deze schikking biedt voor alle partijen voordelen op organisatorisch en milieutechnisch vlak. Defensie heeft geen verdere saneringsverplichtingen meer voor het terrein, en moet daarvoor dan

ook niet langer personeel inzetten. Gezien ook de concessie kan worden stopgezet, moet Defensie niet langer concessiegeld betalen voor een terrein dat ze niet meer gebruikt. Voor de OVAM biedt deze regeling de zekerheid dat ze de bodemsanering zoveel als mogelijk kan afstemmen op de bodemsanering van de Carcoke-site. Bovendien zijn er minder betrokken partijen in het dossier, wat leidt tot vlottere uitvoering van de saneringswerken.

5.2.3 Overzicht van artikel 164-aanvragen

Dossier	Gevraagde afwijking	Aanpak	Afgerond in 2014
Kortrijk Weide	overdrachtsbepalingen	'klassiek' verzoek	ja
DS Beheer	overdrachtsbepalingen	'klassiek' verzoek	ja
BMT Boechout	overdrachtsbepalingen	'klassiek' verzoek	ja
Luchthavens van Antwerpen en Oostende-Brugge	overdrachtsbepalingen	'klassiek' verzoek	ja
Catala	overdrachtsbepalingen	'klassiek' verzoek	ja
Nieuw Rommersheide en De Vijvers	overdrachtsbepalingen – verlenging bestaand MB		ja
Blue Gate Antwerp	overdrachtsbepalingen	'klassiek' verzoek	neen
De Potterij	overdrachtsbepalingen – verlenging bestaand MB		ja
Landen Pharmachem	overdrachtsbepalingen	'klassiek' verzoek	ja
Veldeman	overdrachtsbepalingen	'klassiek' verzoek	ja
Alesa	overdrachtsbepalingen	protocol curatoren	ja
Vervoer Robijns	overdrachtsbepalingen	protocol curatoren	ja
Landen Pharmachem (tweede verzoek)	overdrachtsbepalingen	'klassiek' verzoek	neen
Kortrijk Weide	overdrachtsbepalingen – aanpassing bestaand MB		ja
Bofas	overdrachtsbepalingen – aanpassing bestaand MB		neen
Vlabotex	overdrachtsbepalingen – aanpassing bestaand MB		neen
Zeematex	overdrachtsbepalingen	afkoopregeling	ja

Tabel 4: Overzicht ingediende verzoeken in 2014

5.3 Woonzones

In 2014 werden 10 sites opgestart waarvoor de eigenaars dankzij het woonzonebeleid van de OVAM vrijgesteld worden van een onderzoeks- en saneringsplicht. Deze woonzones zijn gelegen in Linkebeek, Sint-Niklaas, Eeklo, Dendermonde, Lokeren, Aalst/Nieuwerkerken, Rumst, Lier en Merelbeke. Voor maar liefst 347 gronden werden in 2014 de eigenaars vrijgesteld van onderzoeks- en saneringsplicht.

Door de grootte en/of de complexiteit van de lopende site-onderzoeken, konden in 2014 geen projecten afgerond worden.

5.4 Complexe bodemverontreinigingen

In een aantal dossiers met een complexe verontreiniging heeft de OVAM verdere stappen ondernomen om onder andere met behulp van verdeelsleutels en overleg vooruitgang in deze dossiers te bewerkstelligen. Dit heeft in sommige dossiers, zoals bijvoorbeeld de voormalige Texaco terreinen te Gent geleid tot het uitvoeren van een volgende stap of fase in het onderzoek.

Op de voormalige stortplaatsen aan de Luchthavenlaan te Vilvoorde werd het ambtshalve siteonderzoek afgerond. De OVAM heeft verder overleg gepleegd met diverse betrokken partijen zoals Ruimte Vlaanderen, de VMM, de provincie en de stad Vilvoorde om de toekomstige bodemsanering en herontwikkeling maximaal op elkaar af te stemmen en daarbij haalbare oplossingen uit te werken voor de waterproblematiek op de site.

Voor de Massive site te Morsel heeft de OVAM een juridisch en technische evaluatie doorgevoerd om de mogelijke bronnen die bijgedragen kunnen hebben tot de grondwaterverontreiniging met gechloreerde solventen beter te kunnen inschatten. De resultaten zullen in 2015 samen met het beschrijvend bodemonderzoek geëvalueerd worden.

Voor een terrein gelegen te Mechelen waarvoor tevens een brownfieldconvenant werd aangevraagd (brownfieldproject Ragheno III) heeft de OVAM een bodemonderzoek uitgevoerd om de verontreiniging ter hoogte van een voormalige gracht beter in kaart te brengen en uitsluitel te geven over de bronnen van deze verontreiniging.

5.5 Gefaseerd aanmaningenbeleid en onschuldige eigenaars

Als een bodem moet onderzocht en gesaneerd worden, betekent dit voor heel wat betrokkenen een financiële inspanning en zijn er ook praktische gevolgen. Dit vormt een drempel om de nodige verdere stappen te zetten, wat met zich meebrengt dat potentiële verontreinigingen verder zouden kunnen verspreiden. De OVAM heeft daarom in 2014 getracht om via de programmawerking vooruitgang te boeken. In ruim honderd dossiers werd via het instrument van de vrijstelling saneringsplicht perspectief geboden aan de betrokkenen.

Via allerlei initiatieven werd via een pro-actieve aanpak ervoor gezorgd dat voor bijna vijftig locaties de betrokkenen vrijstelling van saneringsplicht ontvingen zodat zij duidelijkheid kregen over hun verplichtingen en alvast financieel verlost werden van de lasten van bodemonderzoeken en eventuele bodemsanering.

De OVAM startte ook aan de voorbereiding van de realisatie van de doelstelling van het regeerakkoord met betrekking tot de prioritaire aanpak van mogelijke bodemverontreiniging in kwetsbare gebieden.

Door de hoge kosten en de praktische gevolgen van een bodemsanering zijn er heel wat betrokkenen bij wie de uitvoering van verdere stappen stopt. De OVAM heeft daarom via een

klantvriendelijke benadering ervoor gezorgd dat ruim honderd dossiers weer uit het slop geraakten en er vooruitgang werd geboekt.

5.6 Duurzame bodemsanering

5.6.1 Kader voor de beoordeling van duurzaamheid van bodemsanering

Op 24 januari 2014 organiseerde de OVAM samen met de VEB een workshop 'groene duurzame bodemsanering'. De bedoeling was om samen met de sector (bodemsaneringsdeskundigen, saneerders, projectontwikkelaars en vertegenwoordigers van de industrie) na te gaan hoe het saneren van verontreinigde bodems op een duurzame manier kan worden geïntegreerd in andere maatschappelijke processen, zoals herontwikkeling.

De aanleiding voor de workshop was de aanpassing van de multicriteria-analyse voor BATNEEC-evaluatie van bodemsaneringsprojecten in 2013. Een CO₂-calculator werd geïntroduceerd. Daarnaast werden een aantal elementen die te maken hebben met duurzaamheid en het zuinig gebruik van materiaal en energie voorgesteld.

Naar aanleiding van de klankbordgroep en verdere discussies met de sector, ontstond de vraag om een workshop te houden over 'groene en duurzame bodemsanering'. Het is wenselijk dit onderwerp in een bredere context te bespreken en niet enkel voor de fase van het opstellen van het bodemsaneringsproject.

De belangrijkste conclusies van de workshop waren:

- Beheer van restverontreiniging dient prioritair te worden uitgewerkt.
- Integratie van bodemsanering in andere maatschappelijke processen is zeer belangrijk. Nauwere samenwerking tussen overheden is hiervoor noodzakelijk;
- Een duurzaamheidsevaluatie vindt bij voorkeur plaats zo vroeg mogelijk in het herontwikkelingsproces. Er is nood aan een flexibel en gebruiksvriendelijk instrument dat kan worden ingezet naargelang de behoeften van het individuele project.

De resultaten van de workshop zijn een nuttige ondersteuning bij de vervolgcacties van de OVAM: overleg met collega-administraties over een geïntegreerde aanpak en de ontwikkeling van een duurzaamheidsbarometer voor verontreinigde sites en herontwikkeling.

De opdracht voor het maken van een OVAM-duurzaamheidsbarometer werd aanbesteed, en gestart. De doelstelling van de opdracht is het ontwikkelen van een 'duurzaamheidsbarometer', met name een instrument dat flexibel en vrijwillig kan worden toegepast voor het beoordelen van de duurzaamheid van projecten voor herontwikkeling, bodemsanering en bodemgebruik. Het instrument dient te bestaan uit verschillende thematische blokken die – in functie van het project - kunnen aan/of afgevinkt worden. Deze blokken dienen in de toekomst vlot aanpasbaar zijn bij eventuele verfijningen of aanpassingen

De bilaterale gesprekken met de belanghebbenden (saneerders, deskundigen, projectontwikkelaars, andere overheden) vonden plaats. Een conceptnota werd opgesteld, waarin de geselecteerde criteria zijn beschreven die in de relevante fases zullen worden meegenomen. Deze conceptnota werd besproken met verschillende belanghebbenden. De aanwezigheid van restverontreiniging is één van de criteria die zijn voorgesteld om mee op te nemen. Hiervoor is eveneens een voorstel voor een beoordelingskader gemaakt.

De vernieuwde MCA voor BATNEEC-evaluatie van BSP's – waarvan de CO₂-calculator een onderdeel is – wordt momenteel geëvalueerd in de praktijk. De evaluatieperiode werd verlengd zodat de eventuele nodige aanpassingen zullen kunnen worden doorgevoerd, parallel met het opstellen van de OVAM-duurzaamheidsbarometer.

5.6.2 Case studies en pilootproeven voor groene en duurzame bodemsanering

De doelstelling van pilootproeven is het demonstreren en uitwisselen van nieuwe praktijkervaring, om zo de toepassing van groene en duurzame bodemsanering te stimuleren. In 2014 werden bij de drie lopende pilootproeven heel wat vorderingen gemaakt.

Eén pilootproef gaat over de combinatie van warmte-koude-opslag en grondwatersanering. Hiervoor is de haalbaarheidsstudie afgerond. Het BSP - waarin de combinatie met WKO als variant wordt opgenomen - is in opmaak.

In een tweede pilootproef wordt fyto-remediatie uitgetest voor het saneren van met organische stoffen verontreinigd grondwater. Labotesten zijn in uitvoering. Op het terrein zijn de bomen gepland. De inoculatie van de stekken met geselecteerde bacteriën is gepland voor najaar 2015.

In een derde pilootproef zal de techniek 'waterstof-bubbling' worden toegepast. Het gaat hier om de injectie van waterstofgas in grondwater verontreinigd met gechlloreerde solventen. Hierdoor worden gereduceerde omstandigheden gecreëerd die zorgen voor stimulatie van de natuurlijke afbraak van gechlloreerde solventen. Het waterstofgas zal worden geproduceerd door zonne-energie in een omgekeerde brandstofcel bovengronds op de site. De veldtesten zijn in voorbereiding.

5.7 Bodemverbreding

Bewust en duurzaam bodem- en grondgebruik ligt aan de basis van een gezonde leefomgeving zowel binnen een stedelijke en randstedelijke omgeving, maar ook op het platteland. Het beïnvloedt duurzaam ruimtegebruik, veilig drinkwater en voedselvoorziening, en kan een bijdrage leveren aan alternatieve energiewinning. Daarnaast kan slim bodemgebruik maatregelen voor mitigatie en adaptatie van het klimaatvraagstuk ondersteunen.

Bodem is een onderdeel van heel wat huidige maatschappelijke uitdagingen, en is zelfs in bepaalde gevallen richtinggevend. Bodem en ondergrond zijn een natuurlijk onderdeel van elke lokale context en beïnvloeden het bovenliggend systeem. Aandacht hiervoor is dus ook nodig op lokaal niveau, binnen de dagdagelijkse praktijk.

OVAM zet verder in op de integratie van het beleid. De verbreding vanuit zowel materialenbeheer als bodembeheer heeft geleid tot het inzicht dat een geïntegreerde aanpak de impact binnen in andere beleidsvelden kan vergroten en de efficiëntie van de uitvoering van het beleid verbetert. Door in te zetten op ruimtelijke en stedelijke uitdagingen worden zowel op korte als lange termijn de ambities van de OVAM verder gerealiseerd.

De ontwikkeling van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen dient ook vanuit de OVAM ondersteund te worden opdat haar impact op vlak van duurzaam bodem- en materialenbeheer kan verankerd worden in de ruimtelijke ontwikkeling van Vlaanderen.

In 2014 werd hiertoe de samenwerking met het departement Ruimte Vlaanderen geïntensifieerd. Zo werkt OVAM samen met RV, het Brussel Hoofdstedelijk Gewest en de Provincie Vlaams-Brabant in het kader van het Territoriale ontwikkelingsprogramma - T.OP Noordrand.

In 2014 werden ook de pilootprojecten opgestart. Deze samenwerking met het team van de Vlaams Bouwmeester, RV en Stedenbeleid zet in op het samen realiseren van 5 pilootprojecten op het snijvlak tussen herontwikkeling verontreinigde terreinen, materialenkringlopen en nieuwe stedelijke economie.

Ondertussen zetten we ook verder in op het creëren van interesse bij verschillende partijen (overheden en lokale besturen, maar ook opdrachtgevers, projectontwikkelaars en ruimtelijke planners) om duurzaam bodem gebruik op de agenda te zetten. Hierbij hebben we aandacht voor praktische instrumenten die verbinding tussen de verschillende partijen kan versterken om de

ambities binnen herontwikkeling te verhogen. Aan de hand van een aantal cases hopen we de bodemkansen inzichtelijk maken.

5.8 Stookoliefonds

Een ander voorbeeld van een alternatief instrument voor financiering is het solidariseren van kosten die verbonden zijn aan de milieurisico's van lekkende of risicovolle stookolietanks. Hierover onderhandelen we met de verschillende gewesten, de federale overheid en de stookoliesector. De aanzet voor de discussie gaven we met het Premaz project.

Op de ICL van 30 mei 2013 werd groen licht gegeven voor het bodemsaneringsfonds voor stookolietanks, via de piste van de koppeling van het stookoliefonds met BOFAS. Het ontwerp van samenwerkingsakkoord dat in het kader hiervan werd opgesteld, omvat zowel de verlaging van de bijdrage op benzine/diesel in het kader van het fonds voor de bodemsanering van tankstations als de modaliteiten voor een fonds voor de bodemsanering van gasolietanks voor verwarmingsdoeleinden. In het Vlaams Gewest wordt dit samenwerkingsakkoord gekoppeld aan een vereenvoudigde procedure voor de sanering van gasolietanks.

Tegen eind 2013 werd de ontwerpakte van samenwerkingsakkoord in de drie gewesten door de respectieve Regeringen principieel goedgekeurd en door de bevoegde gewestelijke ministers ondertekend.

Gelet op het uitblijven van een 1e principiële goedkeuring op federaal niveau, kon het Samenwerkingsakkoord in 2014 niet meer definitief goedgekeurd worden in alle parlementen tijdens de vorige legislatuur.

Naast opname in het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019, is het stookolietankfonds tevens opgenomen in het Federaal Regeerakkoord 2014-2019.

Het Belgisch stookoliefonds werd opnieuw geagendeerd op de UICL van 12 november 2014. De UICL besliste minister Schauvliege op te dragen de UICL-werkgroep herop te starten ter evaluatie van huidige ontwerpakte van samenwerkingsakkoord.

Een eerste overlegvergadering van de UICL-werkgroep had plaats op 17 december 2014. De OVAM neemt deel aan en verzorgt het secretariaat van deze werkgroep. De evaluatie impliceert dat de werkgroep tevens onderhandelingen met de petroleumsector zal voeren. Nadien zal door de werkgroep een eventueel aangepaste ontwerpakte van samenwerkingsakkoord aan de UICL voorgelegd worden. De UICL heeft haar intentie uitgesproken om deze tekst vervolgens in de loop van 2015 goed te keuren.

5.9 Vlabotex vzw

Op 14 september 2007 is VLABOTEX vzw erkend door de Vlaamse Regering als bodemsaneringsorganisatie voor de droogkuissector en dit voor een periode van 30 jaar.

Sinds die datum kunnen uitbaters van een droog- of nieuwkuis of eigenaars van een terrein waar in het verleden een inrichting voor het chemisch reinigen van textiel, een zogenaamde nieuw- of droogkuis geëxploiteerd werd, een overeenkomst voor overdracht van de saneringsplicht met VLABOTEX sluiten. Na het sluiten van deze overeenkomst onderzoekt en saneert VLABOTEX de als historisch te beschouwen bodemverontreiniging met chemische reinigingsmiddelen voor een forfaitaire jaarlijkse bijdrage. De Vlaamse overheid geeft jaarlijks ook een subsidie. Zo wordt de helft van de globale kosten voor de bodemonderzoeken en -sanering met betrekking tot de bodemverontreiniging met chemische solventen gesubsidieerd door de Vlaamse overheid.

Om te vermijden dat al deze panden of terreinen in afwachting van de bodemonderzoeken en -saneringen onverkoopbaar zijn, heeft minister Schauvliege met toepassing van artikel 164 van het Bodemdecreet in 2012 een uitzondering voorzien op de decretale overdrachtsprocedures. Zo is onder bepaalde voorwaarden en na het doorlopen van de afgesproken procedure een eventuele overdracht (verkoop) mogelijk.

Eind december 2014 waren reeds 206 concrete aanvragen voor het afsluiten van een overeenkomst ingediend bij VLABOTEX. Op hetzelfde ogenblik waren 174 overeenkomsten effectief afgesloten.

Ondanks de reeds gesloten overeenkomsten blijven heel wat potentiële toetreders toch een afwachtende houding aannemen. Om duidelijkheid te scheppen over het totaal aantal overeenkomsten en om de potentiële toetreders over de streep te trekken, besliste de Vlaamse Regering op 31 januari 2014 dat alle overeenkomsten met VLABOTEX voor 30 juni 2015 gesloten moeten zijn.

5.10 Bofas vzw

Met de oprichting van BOFAS vzw in 2004 werd het startschot gegeven voor de alternatieve financiering van de bodemsanering van benzinstations. In totaal werden 2365 ontvankelijke aanvragen voor een tussenkomst ingediend bij BOFAS. In 2009 werd als gevolg van dit hoog aantal aanvragen de erkenning van BOFAS verlengd met een periode van vijf jaar tot 2019.

Voor tankstations waarvan de activiteiten werden stopgezet wordt de bodemsanering door BOFAS uitgevoerd. In 2014 werd door BOFAS in 9 dossiers een beschrijvend bodemonderzoek uitgevoerd, ontvingen 15 beschrijvende bodemonderzoeken een conformiteitsattest, werden 34 bodemsaneringsprojecten opgemaakt, ontvingen 38 bodemsaneringsprojecten een conformiteitsattest en werden 42 bodemsaneringswerken opgestart. Voor 106 dossiers werd een eindverklaring van de OVAM afgeleverd.

Voor tankstations waarvan de activiteiten werden stopgezet en waar de bodemsaneringswerken werden opgestart tussen 1 januari 2000 en 26 september 2004 geldt een overgangsregel : de aanvrager voert zelf de bodemsanering uit en recupereert later het geheel of een deel van de kosten. In 2014 werden voor deze aanvragen 2 beschrijvende bodemonderzoeken ingediend en werden er 3 conform verklaard. Er werden 4 bodemsaneringsprojecten ingediend en conform verklaard en er werden 3 bodemsaneringswerken opgestart. 4 dossiers ontvingen een eindverklaring van de OVAM.

Aan de uitbaters van tankstations die hun bedrijfsactiviteiten voortzetten verleent BOFAS advies en betaalt het de bodemsaneringswerken (gedeeltelijk) terug met een maximum van 62.000 EUR. Voor deze aanvragen werden in 2014 43 beschrijvende bodemonderzoeken ingediend en werden er 44 conform verklaard. 31 bodemsaneringsprojecten werden ingediend in 2014 en voor 28 bodemsaneringsprojecten werd een conformiteitsattest afgeleverd. In 2014 werden 18 bodemsaneringswerken opgestart en ontvingen 37 dossiers een eindverklaring van de OVAM.

Aanvragers voor een tussenkomst van BOFAS bij sluiting van een tankstation worden bij verkoop van hun grond geconfronteerd met het feit dat dit omwille van de aanwezige bodemverontreiniging niet mogelijk is. Afhankelijk van de ernst van de bodemverontreiniging kan het immers nog een aantal jaren duren vooraleer BOFAS overgaat tot de opmaak van een bodemsaneringsproject. Om een oplossing te bieden voor dit probleem is een afwijkende maatregel voorzien op de overdrachtsbepalingen van het Bodemdecreet. Reeds 295 aanvragen (d.i. circa 23% van het totaal aantal) voor de toepassing van de versnelde overdrachtsprocedure voor dossiers waarvoor een tussenkomst werd ingediend bij BOFAS hebben gebruik gemaakt van deze zogenaamde versnelde overdrachtsprocedure.

5.11 Convenant met Umicore

In 2004 sloten Umicore NV, de Vlaamse Regering en de OVAM een overeenkomst waarbij onder andere werd afgesproken dat de OVAM/Vlaamse Regering en Umicore nv elk de helft van de kosten zouden dragen bij bodemsaneringen in de ruime omgeving van de Umicore-fabrieken.

In het convenant werd overeengekomen dat de OVAM opdrachtgever zou zijn voor bodemonderzoek en bodemsaneringswerken in de ruime omgeving.

In 2014 werd het onderzoek van de ruime omgeving voor de verschillende deelaspecten afgesloten en per deelaspect werd een eindrapport opgesteld. Uit het onderzoek van de ruime omgeving werden een aantal maatregelen weerhouden die verdergezet of opgestart worden. Zo werden reeds voorbereidingen getroffen voor de uitbouw van een uitgebreid grondwatermonitoringsnetwerk in de regio Balen-Overpelt. Het grondwatermonitoringsnetwerk voor de wijde omgeving heeft tot doel na te gaan in welke mate de grondwaterkwaliteit (op de eerste plaats deze m.b.t. aanwezigheid van zware metalen) in de toekomst evolueert. Een aantal scholen in Hoboken kregen rubberen matten voor aan de ingang en een stofzuiger met HEPA-filter met als doel de blootstelling aan zware metalen te reduceren.

Op 22 april 2014 werd het convenant voor de ruime omgeving verlengd door de ondertekening van de overeenkomst Addendum III ter uitvoering van de "Geïntegreerde Uitgangspunten met betrekking tot de bodemsanering van de in het Vlaamse Gewest gelegen Union Minière Vestigingen" dd 27/11/1997. Door deze overeenkomst worden de bedrijfsterreinen en de omgeving van de voormalige arseenfabriek van de Metallurgie Hoboken-Overpelt te Bocholt toegevoegd aan het Addendum I.

In 2010 werd als voorzorgsmaatregel een grootschalige verwijdering van zinkassen in de Noorderkempen gestart. De OVAM staat in voor het globale projectmanagement. Eén van de projecten is de verwijdering van zinkassen op particuliere terreinen in woongebied. In 2014 werden de zinkassenverwijdering bij particulieren in Hechtel-Eksel, Hamont-Achel, Ham en Mol afgerond. De afgegraven zinkassen werden afgevoerd naar de hiervoor, door Nyrstar ingerichte stortplaats. Daarnaast werd het project werd opgestart in Dessel, Peer en Leopoldsburg. In kader van de zinkassenverwijdering bij scholen, werd in een school in Neerpelt de afgraving van zinkassen gekoppeld aan de renovatie van de speelplaats en de heraanleg van de omgeving.

5.12 Kwaliteitsborging

De terreincontroles van het veldwerk onder leiding van de erkende bodemdeskundigen zijn doorheen 2014 verder uitgevoerd. De bevindingen en deze van de voorgaande jaren zijn mee in rekening gebracht voor de verdere uitwerking van het beoordelingskader voor onderzoeksverrichtingen. Dit kader is voorbereid en in overleg met de sector in het najaar 2014 gefinaliseerd. Om kennis en ervaring m.b.t. uitvoering van onderzoeksverrichtingen binnen de OVAM te verspreiden is een interne opleiding ingericht voor verschillende dossierhouders en werftoezichers van de betrokken afdelingen.

Eind 2014 is het project "Optimalisatie Bodembeheer" opgestart. Een onderdeel van dit project behelst de verbetering van verschillende kwaliteitsaspecten die betrekking hebben op de uitvoering van de onderzoeksverrichtingen. Het project zal verder worden uitgevoerd in 2015.

5.13 Brownfields

Opvolging brownfieldconvenanten

In 2014 werden 13 nieuwe brownfieldconvenanten goedgekeurd door de Vlaamse Regering met het oog op ondertekening. In negen van deze convenanten zal de OVAM participeren om o.a. de

mogelijkheid te bieden tot vrijstelling van de verplichting tot het stellen van financiële zekerheid bij overdrachten.

In het kader van een vijfde oproep werden 11 projectvoorstellen ingediend. De OVAM heeft met het oog op de beoordeling van de ontvankelijkheid en gegrondheid van deze aanvragen advies uitgebracht aangaande de bodemproblematiek in deze dossiers. De OVAM ondersteunt eveneens de brownfieldcel bij haar opdrachten om nieuwe projecten te evalueren, onderhandelingen te voeren over nog af te sluiten convenanten en de opvolging van de reeds afgesloten convenanten.

5.14 Richtlijn industriële emissie

Sinds 2013 is het controleplan van milieu-inspecties van de GPBV-installaties opgestart. Het controleplan is een gezamenlijke bevoegdheid van de bevoegde gewestelijke toezichthoudende instanties en de OVAM ziet er op toe dat de exploitant de noodzakelijk maatregelen neemt in het kader van het Bodemdecreet. De OVAM heeft de te controleren bedrijven beoordeeld op de correcte uitvoering van hun verplichtingen en het risico voor bodememissies en de risico-scores overgemaakt aan LNE - afdeling milieu-inspectie. Daarnaast is de uitvoering van bodemonderzoeken van een aantal bedrijfsterreinen meer in detail opgevolgd.

5.15 Cofinanciering

Sinds 1 september 2013 kunnen zowel particulieren, ondernemingen als openbare besturen onder bepaalde voorwaarden bij de OVAM cofinanciering aanvragen voor de sanering van historische bodemverontreiniging. Het subsidiepercentage bedraagt 35% of 50%, naargelang de aanvrager al dan niet een onderneming is. Aan een begunstigde kan maximaal een subsidie van 200.000 EUR over een periode van drie jaar verleend worden.

In 2014 werd cofinanciering toegekend in 26 dossiers voor een totaal bedrag van 2.588.702,33 euro, wat een gemiddelde subsidie betekent van 99.565 euro per dossier. Dankzij deze verleende cofinanciering zullen bodemsaneringswerken gerealiseerd worden met een geschatte totale kostprijs van 8.808.656 euro. Aanvragen kunnen in 2015 nog steeds ingediend worden via het daartoe bestemde formulier. Alle voorwaarden, wetgeving en formulieren vindt men terug op www.ovam.be/cofinanciering.

5.16 Diffuse bodemverontreiniging

Diffuse bodemverontreiniging is bodemverontreiniging die niet onmiddellijk aan een bron kan worden toegeschreven. Dit komt zeer verspreid voor, vooral in stedelijke omgeving, en is mogelijks het gevolg van allerlei activiteiten, vaak op kleine schaal. Bijvoorbeeld: verspreiden van assen (van kachels) in de tuin,

Deze gevallen van bodemverontreiniging kunnen aanleiding geven tot gezondheidsrisico's, bv. wanneer de grond wordt gebruikt voor teelt van eigen groenten, of voor het houden van kippen.

Daarnaast kunnen burgers met diffuse bodemverontreiniging te maken krijgen, wanneer bodemstalen worden onderzocht en men normoverschrijdingen vast stelt voor parameters waarvoor dit niet werd verwacht. In dat geval komen er vaak vragen naar informatie (voor OVAM, maar ook naar bv. gemeenten): welke risico's zijn er op deze grond?

5.16.1 Stadslandbouw – Volkstuinen – Moestuinen

Bij de aanpak en het beheer van diffuse bodemverontreiniging focussen we op de activiteiten die het meest aanleiding geven tot mogelijke risico's, nl. het zelf kweken van eigen voedsel. Eigen groenten kweken is immers weer in, en biedt verschillende voordelen. Tegelijkertijd is er het besef

dat in een verstedelijkt Vlaanderen heel wat bodemverontreiniging aanwezig kan zijn die aanleiding kan geven tot verhoogde concentraties aan verontreiniging in zelf gekweekte groenten en eieren.

Daarom is het belangrijk om bij de keuze van een terrein waar men een groentetuin wenst in te richten, informatie in te winnen over het gebruik van de grond in het verleden. Bij twijfel is het uitvoeren van bodemanalyses aangewezen.

In 2014 heeft de OVAM samengewerkt met LNE dienst Milieu en Gezondheid voor het maken van een 'Praktijkgids Gezond uit eigen grond'. Deze praktijkgids is publiek gemaakt via www.gezonduiteigengrond.be. Via deze website kunnen teeltadviezen worden gegeven bij bodemverontreiniging. OVAM werkte deze teeltadviezen uit op basis van referentiewaarden die door de VITO werden berekend. Voor verschillende scenario's werden teeltadviezen voor de particuliere tuinier en volkstuinten uitgewerkt, zowel voor moestuinten als voor kippenrennen.

5.16.2 Haalbaarheidsonderzoek subsidiesysteem voor particuliere tuiniers

Echter voor particulieren en kleine verenigingen zijn de kosten voor het laten uitvoeren van bodemanalyses al gauw onoverkomelijk hoog. En blijft men dus in het ongewisse over de kwaliteit van de bodem van het perceel waar men groenten wil telen of kippen houden, en dus ook over mogelijke gezondheidsrisico's. Bodemanalyses zijn een essentieel element om, op een objectieve en wetenschappelijk onderbouwde wijze, zicht te krijgen op de bodem en op de impact ervan op de kwaliteit van zelf gekweekte groenten en eieren. Daarom willen we nagaan of het mogelijk is om een rechtvaardig en efficiënt subsidiesysteem voor bodemanalyses voor particuliere tuinders op te zetten. Hiertoe ging eind 2013 een haalbaarheidsonderzoek van start.

Dit haalbaarheidsonderzoek omvat twee delen:

Het eerste deel werd afgerond in 2014 en omhelsde een studie naar de haalbaarheid om het meest kansrijke subsidiesysteem voor bodemonderzoeken bij particuliere tuiniers te identificeren, rekening houdend met de financiële, juridische en organisatorische aspecten. Uit het haalbaarheidsonderzoek werd o.m. duidelijk wie de tuinier is, hoeveel tuiniers er in Vlaanderen actief zijn, op welke manier en tegen welke prijs de tuinier zich wil informeren over de kwaliteit van de bodem waar hij groenten/fruit teelt of kippen houdt. Deze informatie werd gebruikt om in een tweede luik van de studie een proefproject op te starten.

Het tweede luik van de opdracht omvat het opzetten van een proefproject om het subsidiesysteem op een haalbare schaal uit te testen. Na de testfase volgt een evaluatie van het systeem om zo te komen tot aanbevelingen die de opdrachtgever kan inzetten voor de verdere ontwikkeling van het systeem op grote schaal in Vlaanderen. Deze tweede fase van de studie wordt in 2015 uitgevoerd in samenwerking met de Stad Mechelen.

5.17 Wijziging standaardprocedures bodemsanering

Naar aanleiding van de wijzigingen aan het Bodemdecreet werden een aantal noodzakelijke aanpassingen aan de standaardprocedures doorgevoerd. Deze gaan samen met de wijzigingen van het Bodemdecreet vanaf 1 januari 2015 in voege.

Het betreft de volgende wijzigingen voor deze versies van oktober 2014.

Standaardprocedure voor Oriënterend Bodemonderzoek

- Verschillende aanpassingen naar aanleiding van het nieuwe Bodemdecreet: schrapping van onder andere onteigening, vereffening, meldingsformulier overdracht van risicogronden (meldingsplicht), ...
- Aanvulling rapportage besluit administratief onderzoek (toekenning G-zin).
- Verschillende aanpassingen aan het hoofdstuk situatierapport o.a. Sluiting S-inrichting.

- Wanneer bij opmaak van een nieuw (geactualiseerd) OBO reeds een BBO uitgevoerd werd op het desbetreffende perceel, waaruit bleek dat er geen vervolgstappen meer nodig zijn, wordt een P-zin toegekend aan het perceel (vroeger Q-zin).

Standaardprocedure voor Beschrijvend Bodemonderzoek

- Toevoeging van een verwijzing naar de richtlijn grondwaterbehandelingen.
- Verduidelijking vuilvrachtbepaling voor elke waarde > richtwaarde (met het oog op vermelden restverontreiniging op bodemattest).
- Verduidelijking hoe omgaan met S-Risk en puur product (op aangeven van VITO).
- Aanpassen begrippenlijst: “drijfslag”, “puur product.”
- Verschillende aanpassingen naar aanleiding van het nieuwe Bodemdecreet: schrappen van onder andere onteigening, vereffening, ...

Standaardprocedure voor Oriënterend en Beschrijvend Bodemonderzoek

- Verwijzing naar Risico Inrichting Tool bij “Historisch onderzoek” en naar milieucoördinator bij “Terreinbezoek.”
- Gemengde verontreiniging: schrappen artikel 26 en aanpassing artikel 27 van het Bodemdecreet.
- Toevoeging van een verwijzing naar de richtlijn grondwaterbehandelingen.
- Aanpassen begrippenlijst: “drijfslag”, “puur product.”
- Verschillende aanpassingen naar aanleiding van het nieuwe Bodemdecreet: schrappen van onder andere onteigening, vereffening, ...

Standaardprocedure voor Bodemsaneringsproject

- Toevoeging tekst i.v.m. cofinanciering.
- Integratie van 'risicobeheer' als 'beheersen van verontreiniging' via een gefaseerd bsp.
- Aanpassingen t.g.v. Onroenderfgoeddecreet.
- Toevoeging van een verwijzing naar de richtlijn grondwaterbehandelingen.
- Verlengen proefperiode gebruik huidige/nieuwe MCIRCA
- Aanpassing tekst rond Milieueffectrapportering t.g.v. wijziging Bodemdecreet.
- Verduidelijking bij tabel 19 en bijlage 2: OVAM-nummering vs. Vlaremrubriek.
- Uitdraai CO2-calculator als verplichte bijlage toe te voegen.
- Aanpassen begrippenlijst: “drijfslag”, “puur product.”
- Wijziging bijlage 2: grondwateronttrekking
- Verschillende aanpassingen naar aanleiding van het nieuwe Bodemdecreet: schrappen van onder andere onteigening, vereffening, ...

Standaardprocedure voor Beperkt Bodemsaneringsproject

- Toevoeging dat in een beperkt bodemsaneringsproject de project-m.e.r.-screeningsnota niet dient te worden opgenomen;
- Aanpassing tekst i.v.m. schriftelijk akkoord (omwille van wijziging Bodemdecreet).
- Toevoeging tekst i.v.m. cofinanciering.
- Toevoeging van een verwijzing naar de richtlijn grondwaterbehandelingen.
- Aanpassen begrippenlijst: “drijfslag”, “puur product.”
- Wijziging bijlage 2: grondwateronttrekking
- Verschillende aanpassingen naar aanleiding van het nieuwe Bodemdecreet: schrappen van onder andere onteigening, vereffening, ...

Standaardprocedure voor Bodemsaneringswerken, Eindevaluatieonderzoek en Nazorg

- Toevoeging van een verwijzing naar de richtlijn grondwaterbehandelingen.

- Aanpassen begrippenlijst: “drijfslaag”, “puur product.”
- Verschillende aanpassingen naar aanleiding van het nieuwe Bodemdecreet: schrappen van onder andere onteigening, vereffening, ...

5.18 Gasfabrieken

Gasfabrieken zijn de specialiteit van dit team en het doel is om deze potentieel zwaar verontreinigde terreinen versneld aan te pakken.

Door het ontwikkelen van een vereenvoudigde juridische procedure en tools op maat, zijn in 2014 de laatste gasfabrieksdossiers (in totaal 123 terreinen) in een oplossingstraject gezet. Concreet betekent dit dat voor de saneringsplichtigen en/of eigenaars het duidelijk werd wie de kosten voor de sanering dient te dragen. Op basis van een initiële raming worden de kosten geraamd op maximaal 40 miljoen euro waarvan ongeveer 40% voor de Vlaamse overheid.

Er zijn eveneens in dossiers 12 sites geïdentificeerd van individuele lokale besturen waar de saneringsplicht als onbillijk wordt ervaren of minstens juridisch betwistbaar. Hiervoor stemde de Vlaamse Regering op 23 mei 2014 dan ook een besluit huissaneerder dat een oplossing kan bieden hiervoor.

5.19 Herontwikkeling en sanering van terreinen

Binnen het programma 'herontwikkeling en sanering van terreinen' wordt er gefocust op 'blackfields'. Dit zijn terreinen die dermate verontreinigd zijn dat ze zonder significante ingreep van de overheid niet kunnen gesaneerd en herontwikkeld worden. Het voornaamste instrument daarvoor is het 'protocol curatoren' dat de OVAM toelaat om ernstig verontreinigde gronden in eigendom van failliete vennootschappen aan te kopen voor 1 symbolische euro. In 2014 werd één terrein aangekocht en werden er voorbereidingen getroffen om tot aankoop over te gaan van 6 extra blackfield-sites.

6 Grondverzet

De grondverzetsregeling wordt continu door de OVAM opgevolgd en geëvalueerd. Er is een screening van de werking van de regeling uitgevoerd en er zijn verschillende projecten opgestart die de werking van de regeling meer in detail zullen bekijken. De belangrijkste aandachtspunten zijn de kwaliteitsborging van de traceerbaarheidsprocedure, de borgstelling bij grondreinigingscentra en de opvolging van het gebruik van de bodemachtige materialen.

7 Ambtshalve tussenkomsten OVAM (IVS)

7.1 Evoluties in ambtshalve tussenkomsten bodem

7.1.1 Situering

Waar de grondslag van het Bodemdecreet aangeeft dat de saneringsplichtige het initiatief tot sanering moet nemen, treedt de OVAM in een aantal gevallen ambtshalve op. Dit is het geval:

- indien de saneringsplichtige het statuut onschuld heeft verkregen;
- indien de saneringsplichtige niet wil optreden, waarna OVAM via handhaving in zijn plaats optreedt;
- in toepassing van art. 164 BD bij dadingen en bijzondere overeenkomsten zoals het convenant met Umicore, wanneer een rol voor OVAM ambtshalve is voorzien;
- bij historische bodemverontreinigingen over grotere oppervlaktes wanneer een site wordt afgebakend en OVAM ambtshalve tussenkomt;
- bij verontreinigde terreinen gevat in een faillissement waar de vrije markt niet tot een oplossing komt en de OVAM het verontreinigde terrein aankoopt in toepassing van het zogenaamde protocol curatoren;
- bij toepassing van het zogenaamde protocol scholen, afgesloten tussen de minister bevoegd voor leefmilieu en de minister bevoegd voor onderwijs, op voordracht van OVAM en van AGIO;
- tot slot komt de OVAM via veiligheidsmaatregelen tussen in uitzonderlijke situaties waar de volksgezondheid in gevaar dreigt te komen.

Daarnaast wordt een eerstelijnszorg geboden aan lokale besturen bij meldingen van bodemverontreiniging en wordt een grotendeels adviserende rol opgenomen bij het behandelen van schadegevallen.

7.1.2 Middelen

Bij de uitvoering van de diverse fasen van de ambtshalve saneringen worden kredieten betrokken vanuit het MINA-fonds. Het totale pakket aan bodemsanering stemde in 2014 overeen met een effectief vastleggingskrediet van 34,3 miljoen euro, beduidend hoger dan de 27,9 miljoen euro uit 2013. Dit is terug te voeren naar de extra financiële middelen die ter beschikking gesteld zijn uit het competitiviteitspact.

In onderstaande tabel wordt de evolutie van de totale effectieve vastleggingsbedragen voor ambtshalve bodemgerelateerde opdrachten weergegeven:

<i>jaar</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
vastleggingsbedrag	28.238.473,98	23.797.298,95	25.107.752,00	27.946.715,43	34.305.110,16

Tabel 5: Evolutie vastleggingsbedragen voor ambtshalve bodemgerelateerde opdrachten

Deze financiële middelen worden besteed door een ploeg van medewerkers (28,3 VTE) die ook nog taken vervult binnen het Materialendecreet.

7.1.3 Evoluties

In de onderstaande tabel is een evolutie van de ambtshalve uitvoeringen inzake bodem gegeven. Deze lijst omvat de ambtshalve tussenkomsten na het toekennen van het statuut onschuld, wat nog steeds het voornaamste instrument van optreden blijft.

Het aandeel andere tussenkomsten, met name op basis van sites, van dadingen of overeenkomsten, bij ingebrekeblijvend en na verwerving in het kader van het protocol curatoren, neemt jaarlijks toe.

	2002	2006	2010	2013	2014
Nieuw op te starten BBO	42	52	98	92	113
Verder te zetten	77	359	475	509	586
Totaal in behandeling	119	411	573	601	699

Tabel 6: Evolutie onschulddossiers

De afgelopen 10 jaar is het aantal bodemsaneringswerken vertienvoudigd. Inzake tijds- en middelenbesteding heeft dit ambtshalve luik ook de grootste impact. Gemiddeld bedraagt het onderzoeksbudget ongeveer 5 % van de begrotingspost voor werken. Op dat vlak is er een analogie met de klassieke bouwsector te noteren waar de projectvoorbereiding en -opvolging ook in de grootte-orde van 6 % ligt.

Het aantal afgesloten dossiers stagneert: in 2014 werd in 72 dossiers een definitieve oplossing op het terrein geboden, zij het na bodemsanering of na bodemonderzoek zonder verdere maatregelen.

Dergelijke stijging van het aantal dossiers bij gelijkblijvende personele middelen wordt voornamelijk gerealiseerd door verschillende E&E maatregelen. In het bijzonder gaat dit over de aanpak in programmateams en verbeterde toepassing van de wetgeving overheidsopdrachten (zie verderop).

Waar het aantal nieuwe onschulddossiers stabiliseert, komen andere types van ambtshalve tussenkomsten vaker voor en vormen zo een significant aandeel in het totaalpakket ambtshalve tussenkomsten. Hier het voorbeeld van bodemdossiers in toepassing van het protocol curatoren, bij handhaving en bij sitebesluiten gasfabrieken :

	2010	2011	2012	2013	2014
Protocol curatoren (nieuwe dossiers)	0	3	3	2	1
Gassites (nieuwe dossiers)	0	0	8	11	4
Handhaving (nieuwe dossiers)	3	4	0	7	19

Tabel 7: Aantal dossiers protocol curatoren, gassites en handhaving

Het aantal schadegevallen en meldingen van bodemverontreiniging vertoont eerder stabiele cijfers:

	2012	2013	2014
Schadegevallen	123	157	137
Meldingen bodemverontreiniging	48	50	37

Tabel 8: Aantal schadegevallen en meldingen bodemverontreiniging

7.2 Bijzondere tussenkomsten

7.2.1 Overzicht grootste tussenkomsten uit 2014

gemeente/roepnaam	bedrag VAK	voormalige activiteit	parameters	nabestemming
Willebroek-Gorrebroekloop	5.044.568,65	cokesfabriek	teer, BTEX	landbouw
Asbestproductieafval regio Kapelle-o/d-Bos en Willebroek	3.538.469,55	functionele ophoging asbestcementafval	asbest	voornamelijk woongebied
Vilvoorde – Vilvordit	1.926.860,96	brandstofopslag	BTEX, arseen	voornamelijk woongebied
Gent – Langerbruggekaai	1.422.454,64	olieraffinaderij, ophooglaag	minerale olie, asbest	buurtpark met speelbos
Lokeren – Molenbergplein	1.413.083,34	haarsnijderij	kwik	woongebied
Hasselt – Kolmont Kempische kaai	990.748,00	ophooglaag	asbest	appartementen
Oudenaarde – Bourgondiestraat	900.008,89	gasfabriek	minerale olie, cyanides en PAK	voornamelijk woongebied
Dendermonde – Van de Voorde	880.624,69	brandstofopslag	minerale olie, BTEX	KMO-zone
Asse – Hoste	504.261,45	voormalige drukkerij	minerale olie, BTEX, VOCl	KMO-zone
Vlaanderen -staalnames en analyses	605.000,00	divers		divers
Aanpak VOCl-verontreinigingen	605.000,00	voornamelijk metaalbewerking en textielreiniging	VOCl	divers
Protocol scholen – aannemer werken	592.900,00	divers	voornamelijk minerale olie	scholen

Tabel 9: Overzicht grootste tussenkomsten uit 2014

7.2.2 Kapellekesbaan te Aalst (Schotte) – herontwikkeling sportcomplex

In 1921 werd langs de Kapellekesbaan leerlooierij Schotte opgericht. Om te vermijden dat de huiden zouden rotten, werden ze in een oplossing van chroomzouten gedrenkt. Nadien werden de gelooide huiden gewassen en daarbij kwamen overtollige zuren en zouten in de bodem terecht. In 1997 sloot het bedrijf de boeken. Wat achterbleef was een bodem die zwaar verontreinigd was met zware metalen. Als klap op de vuurpijl bleek in de gebouwen van de voormalige leerlooierij ook nog eens asbest te zitten.

Om de herontwikkeling van de site te versnellen, sloot de Vlaamse Regering een brownfieldconvenant af met Streekontwikkeling Land van Aalst (SOLVA), de stad Aalst en de OVAM. Via het convenant krijgen ontwikkelaars ook juridisch-administratieve en financiële voordelen.

De Stad Aalst heeft alvast grootse plannen met het terrein. In 2015 verrijst er een multifunctioneel sportcomplex van meer dan 5.000 vierkante meter. Ook de administratie van de sportdienst vindt er onderdak.

Maar eerst stond SOLVA in voor de sloop van de oude gebouwen van de voormalige leerlooierij en pakte de OVAM de bodemverontreiniging aan. Om alles sneller en kostenefficiënter uit te voeren, gebeurden die werken gelijktijdig. Een veiligheidscoördinator voor beide werven zag toe op het veilige verloop.

Ook met de herontwikkeling werd in die vroege fase al rekening gehouden. We saneerden enkel waar nodig: op die plekken waar het bodemonderzoek hoge concentraties aan zware metalen aan het licht had gebracht, werd de verontreinigde grond volledig afgegraven. Maar op plekken met lage concentraties waar in de toekomst een gebouw komt, was sanering niet noodzakelijk. Door de plannen voor sanering en herontwikkeling op voorhand naast elkaar te leggen, konden alle partijen sneller en goedkoper te werk gaan.

De totale kostprijs van de sanering wordt op 600.000 euro geraamd.

7.2.3 Voormalige gasfabriek te Sint-Truiden (Gazometersite) – herontwikkeling woonzonecomplex

De Gazometersite heeft een bewogen geschiedenis. Nadat de gasfabriek definitief de deuren had gesloten, vestigde de eerste Coca-Colabottelarij van België zich op het terrein. In 1973 kwam een deel van de site in handen van Belgacom, tot de stad Sint-Truiden de gronden in 2006 opkocht. De stad heeft grootse plannen om op het terrein de functies van wonen, werken en ontspannen meer door elkaar laten lopen. Daarom komen er op de Gazometersite heel uiteenlopende gebouwen: een jongeren-campus, een lagere school, een welzijns-campus, een vijftiental appartementen en een ondergrondse parking.

Maar eerst moet de site grondig worden gesaneerd. Onderzoek toonde aan dat door de aanwezigheid van cyaniden, PAK's en minerale olie in de grond het terrein ongeschikt was als woongebied. Een verregaande sanering was vereist en gebeurde maximaal in lijn met de geplande bouwwerkzaamheden.

De OVAM, de stad Sint-Truiden en AGOST sloten hiervoor een samenwerkingsovereenkomst. Zo konden we tijd- en geldverspilling door het twee maal uitgraven vermijden.

De historische vervuiling van de Gazometersite wordt aan de bron weggenomen met een afgraving die ruimer was dan strikt noodzakelijk. De put wordt later gebruikt voor de ondergrondse parking. In plaats van de eerder voorziene grondwaterzuivering volstaat nu een secure monitoring van de grondwaterkwaliteit. Zo'n geïntegreerde sanering bespaart veel tijd en geld. En de omwonenden krijgen minder overlast te verwerken.

De totale kostprijs van de sanering wordt op een klein miljoen euro geraamd.

7.2.4 Vilvoorde – Vilvordit – 4 Fonteinen – herontwikkeling woonzone

Op 10 maart 2014 startte de OVAM met de bodemsaneringswerken op de voormalige Vilvorditsite gelegen op de hoek van de Willem De Backerstraat met de Schaarbeeklei in Vilvoorde. Deze site maakt deel uit van het stadsontwikkelingsproject "4 Fonteinen" waar tot circa 950 nieuwe wooneenheden gepland worden.

Op de voormalige Vilvorditsite bevond zich in de jaren '30 van vorige eeuw een overslagstation voor minerale oliederivaten. De overslag van de producten en lekkende tanks leidden tot een historische verontreiniging in de bodem en het grondwater met minerale olie en vluchtige organische stoffen (voornamelijk benzeen). De verontreiniging in het grondwater heeft zich in de loop der jaren verspreid naar omliggende percelen.

De sanering voorzag in de ontgraving van het terrein tot gemiddeld 4 meter diep. Het grondwater werd tijdelijk verlaagd. Het opgepompte grondwater werd na zuivering geloosd in de Zenne. Verder weg van de site kent de verontreiniging in het grondwater een natuurlijke afbraak door bacteriën in de bodem. Dit blijft OVAM nauwgezet opvolgen. De afgegraven verontreinigde grond werd gereinigd waarna het terrein terug aangevuld werd met proper zand. Zo werd het terrein klaargemaakt voor verdere realisatie van het nieuwe stadsdeel '4 Fonteinen'.

De duur van de opvolgingscampagne van het grondwater wordt geraamd op 2,5 jaar. De totale kostprijs wordt op 2,5 miljoen euro geraamd.

7.2.5 Willebroek/Puurs – Gorrebroekloop (fase 2) – waterbodemsanering

Begin maart 2014 startten de ambtshalve saneringswerken aan de Gorrebroekloop te Puurs. De werken zullen zo'n 5 miljoen euro kosten.

Vanop het terrein van de voormalige cokesfabriek (1905-1978) van Willebroek, gelegen ten zuiden van de spoorweg Mechelen-Sint-Niklaas, werd afvalwater geloosd in de Gorrebroekloop. Zo kwam er teerhoudend afval in de waterloop terecht waardoor in eerste instantie de sliblaag verontreinigd werd en vervolgens de onderliggende sedimenten en het grondwater.

Tijdens een eerste fase van de ambtshalve bodemsaneringswerken, eind 2011, werd de Gorrebroekloop aan de oostkant van de A12, ter hoogte van de industriezone Willebroek-Noord, gesaneerd.

Het in fase 2 te saneren tracé loopt vanaf de duiker ten westen van de A12, doorheen akkers, tot aan de Appeldonkbeek en de Ooievaarsnest.

Het slib van de Gorrebroekloop en beide oevers zullen gefaseerd afgegraven worden tot een diepte van 2 meter onder het maaiveld en gemiddeld over een breedte van 20 meter.

De verontreinigde gronden en het slib worden afgevoerd en thermisch gereinigd of verbrand. Het profiel van de beek wordt hersteld met propere grond.

Om machines ter plaatse te krijgen, werd er een werfweg van 7 meter breed langs het volledige traject van de Gorrebroekloop aangelegd.

De enige bewoner op de site kon steeds zijn woning blijven betreden. De pachters, die maïs telen op de akkers, konden op een deel van het terrein geen gewassen kunnen telen omwille van de graafwerken en de tijdelijke werfweg.

De totale kostprijs wordt op 3,5 miljoen euro geraamd.

7.2.6 Dendermonde – Van de Voorde – watergebonden industrieterrein

De OVAM startte in oktober 2014 met de bodemsaneringswerken op de vroegere Van de Voorde-site aan de Scheldedijk in Grembergen (Dendermonde). Op dat terrein werd vroeger een brandstofopslag en -verdeelininstallatie uitgebraat. Door die activiteiten werden de grond en het grondwater ernstig verontreinigd met minerale olie, benzeen, ethylbenzeen, toluen en xyleen. Bovendien verspreidde de verontreiniging zich langs de gracht aan de Scheldedijk.

Ontgraving

De enige saneringstechniek die in dat geval een oplossing biedt, is ontgraving. Eerst werd zo de verontreiniging verwijderd tot aan de achterkant van de aanpalende percelen. Daarna wordt de verontreinigde gracht geruimd. Deze grondwerken duurden drie maanden. Na de ontgraving volgen een grondwatersanering gedurende zes maanden en een nauwgezette monitoring gedurende vijf jaar.

De OVAM werd in augustus 2011 eigenaar van het terrein voor één symbolische euro. De saneringskosten waren immers zo hoog dat geen enkele private speler de grond wilde kopen. Dankzij die aankoop kan de OVAM beter saneren en maakt ze een herontwikkeling mogelijk die past binnen de huidige bestemming van het terrein.

De kostprijs van de bodemsanering wordt op 900.000 euro geraamd.

7.2.7 Lokeren – Molenbergplein – nieuw woonproject verrijst

Op het terrein aan het Molenbergplein in Lokeren zijn de bodem- en het grondwater ernstig verontreinigd met kwik. Die zijn veroorzaakt door de vroegere haarsnijderij-activiteiten die Lokeren in het begin van de 20ste eeuw economisch op de kaart zetten. Het terrein maakt deel uit van het

woonzoneproject Lokeren, waar de OVAM verschillende voormalige haarsnijderijen gegroepeerd en versneld onderzoekt en aanpakt.

Eens de verontreiniging in kaart was gebracht en de beste saneringstechniek gekozen, kon de OVAM in december 2014 het terrein saneren. De gebouwen zijn afgebroken en het volledige terrein werd ontgraven, zo'n 15.000 ton grondverzet. De grond werd afgevoerd naar vergunde inrichtingen voor verwerking of een stortplaats. Na de graafwerkzaamheden startte de OVAM een nabehandeling van het grondwater op.

De OVAM koppelt de bodemsanering aan de bouw van een woonproject, in samenwerking met een private ontwikkelaar. Er komen 75 nieuwe wooneenheden, met een binnenpark en deels ondergrondse parkeergelegenheid. De stedenbouwkundige voorwaarden voor de bouw voorzagen in een ondergrondse parking omdat de site in het stadscentrum van Lokeren ligt. De OVAM kon aantonen dat de hoge kosten voor grondverzet en waterzuivering de nieuwbouw financieel belasten. Zo lag de weg open voor een nieuw woonconcept.

Het project aan het Molenbergplein is een schoolvoorbeeld van een geïntegreerde aanpak, waarbij sanering en herontwikkeling op elkaar afgestemd worden. Dat bespaart tijd en middelen en doet op een verlaten terrein een nieuw woonzonecomplex verrijzen.

De kostprijs van de bodemsanering wordt op zo'n 1,4 miljoen euro geraamd.

7.2.8 Zwijndrecht – Laarstraat: ambtshalve sanering opent de weg voor sociale woningen

Ter hoogte van de Laarstraat 15 in Zwijndrecht bevond zich jarenlang een bibliotheek. Toen de gemeente het terrein aan de Zwijndrechtse Huisvestingsmaatschappij (ZHM) wilde verkopen, werd de bodem onderzocht. In het verleden vonden hier immers heel wat risicovolle activiteiten plaats. Wat bleek? Het terrein is verontreinigd met organochloorpesticiden (o.a. DDT). De verontreiniging is historisch van aard en veroorzaakt door het conditioneren van fytofarmaceutische producten en het tot waarde brengen van recuperatiezwavel in de jaren 50 en 60.

De Zwijndrechtse huisvestingsmaatschappij wou op het terrein zeventien sociale huurappartementen bouwen.

In april 2014 saneerde de OVAM twee verontreinigde kernzones en voerde daarmee de eerste fase van de bodemsanering uit. Eén bronzone bevond zich in de tuin van de vroegere bibliotheek, ontgraving werd mogelijk omdat de Zwijndrechtse Huisvestingsmaatschappij de gebouwen vooraan liet slopen in 2013.

De tweede kern lag onder de oprit van de garage en pal naast het trottoir. Dankzij de inzet van een grondzuigwagen kon de verontreinigde grond in deze zone met een groot aantal nutsleidingen verwijderd worden.

In de ontgravingszones werden de concentraties organochloorpesticiden in het vaste deel van de bodem teruggebracht tot de Nederlandse interventiewaarden, gezien voor die parameters Vlaamse bodemsaneringsnormen ontbreken.

Nu wordt het grondwater gedurende drie jaar gemonitord. Zo gaat de OVAM na wat het effect is van de verwijdering van de bodemverontreiniging op de grondwaterkwaliteit. Daarna zal een tweede gefaseerd bodemsaneringsproject bepalen hoe de grondwaterverontreiniging met organochloorpesticiden, die zich over een twaalftal percelen verspreid heeft, gesaneerd kan worden.

De totale kostprijs bedraagt zo'n 100.000 euro.

7.2.9 Turnhout – de Merodelei – nieuw appartementsblok

De voormalige garage Bynens & Co aan de Merodelei te Turnhout was het eerste busbedrijf in de Antwerpse Kempen. Het pand stond reeds een tijdje leeg en zou een nieuwe bestemming in de vorm van 18 appartementen krijgen. De jarenlange activiteiten van het autobusbedrijf verontreinigden de bodem en het grondwater sterk met minerale olie. De historische verontreiniging is waarschijnlijk te wijten aan lekken in ondergrondse dieseltanks.

In samenwerking met de projectontwikkelaars N3X Vastgoed en Groep Versmissen voerde de OVAM de bodemsanering uit op het moment dat de bouwwerkzaamheden starten. In het nieuwe woonproject worden er ondergronds 10 parkeerplaatsen aangelegd. Dankzij deze samenwerking kunnen we de bodemverontreiniging op een zeer efficiënte wijze verwijderen.

De bestaande loods werd afgebroken. Een aannemer, aangesteld door de projectontwikkelaar, schoeide de aanwezige funderingen om de stabiliteit te garanderen. Deze stabiliteitswerken hadden een dubbele functie: ze waren noodzakelijk zowel voor de bodemsanering als voor de bouw van het nieuwe pand. Hierdoor kon de OVAM door ontgraving zowel de drijfslaag als de verontreinigde grond rondom en onder de ondergrondse opslagtanks grotendeels wegnemen. Na de ontgraving hoefde de OVAM de bouwput slechts gedeeltelijk aan te vullen met propere grond. De projectontwikkelaar startte aansluitend vanaf het kelderniveau met de aanleg van de ondergrondse parking.

De totale kostprijs bedroeg circa 100.000 euro.

7.2.10 Turnhout – Quick Shop – innovatieve pilootproef pakt grondwaterverontreiniging aan

Aan de Herentalsstraat in Turnhout stelde de OVAM op 67 percelen een verontreiniging van het bodem- en grondwater met solventen vast. Die is ontstaan door de activiteiten van de voormalige stomerij Quick Shop.

De OVAM voerde een proefproject uit om de verontreiniging van het ondiepe grondwater (tot maximaal 12 meter onder het maaiveld) aan te pakken. De vervuiling is vastgesteld binnen een oppervlakte van 8.000 vierkante meter en strekt zich onder heel wat gebouwen uit. Het proefproject omvatte de injectie van een bijzonder product in de bodem: een traag werkende koolstofbron die de afbraak van vluchtige organische chloorverbindingen zoals solventen stimuleert. Zo gebeurt de sanering ter plaatse zonder grondverzet. Dat noemen we een in-situtechniek. Het geïnjecteerde product is niet schadelijk. Het wordt ter plaatse met water gemengd en in de bodem geïnjecteerd via een 'direct push'-techniek. Dat houdt in dat het product al tijdens het boren in de bodem wordt geïnjecteerd.

Het proefproject richt zich op twee kernzones ter hoogte van de wegenis. Het nieuwe product werd op twaalf locaties geïnjecteerd. De hinder voor omwonenden en passanten beperkten we met een aangepaste signalisatie en een productopslag verder weg tot een minimum. Om de resultaten van het project te kunnen meten, worden de peilbuizen twee jaar lang bemonsterd. De eerste resultaten zijn gunstig. Bij bevestiging kunnen we deze techniek op grotere schaal toepassen in Turnhout en op vergelijkbare locaties.

De kostprijs van de innovatieve pilootproef beliep een kleine 70.000 euro.

7.3 Nieuwe initiatieven

7.3.1 AGION en de OVAM ondersteunen scholen

Heel wat scholen moeten soms een bodemonderzoek en -sanering laten uitvoeren. Dat gebeurt bijvoorbeeld omwille van de opslag van stookolie of een schadegeval zoals een tank die overloopt bij het vullen. De OVAM en het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION) willen de betrokken scholen in dat proces begeleiden. Op 5 september 2013 ondertekenden de ministers van Onderwijs en Leefmilieu daarover een overeenkomst voor het gemeentelijk en het gesubsidieerd onderwijs.

Na een informatiecampagne rond de nieuwe overeenkomst meldden 36 scholen zich aan. Het merendeel van die scholen heeft reeds een bodemonderzoek laten uitvoeren waarbij een verontreiniging is vastgesteld. Zij moeten nu verder onderzoek en eventueel een sanering laten uitvoeren: een zware financiële dobber voor een school. Daarom biedt de OVAM die scholen haar expertise aan. De verdere bodemonderzoeken en eventuele saneringen worden in opdracht van de OVAM uitgevoerd. Vanaf het stadium van het beschrijvende bodemonderzoek krijgen de scholen financiële ondersteuning. De OVAM biedt een financiering aan van 30 procent voor het beschrijvende bodemonderzoek, het bodemsaneringsproject en de bodemsaneringswerken. AGION financiert bijkomend 70 procent van het subsidiabele deel van de bodemsaneringswerken voor het basisonderwijs en 60 procent voor de andere niveaus.

Half mei starten de eerste bodemsaneringswerken in een school in Aalter. Half augustus volgde een school in Hasselt, later nog een school in Sint-Denijs-Westrem. In augustus en september worden ook in heel Vlaanderen beschrijvende bodemonderzoeken en saneringsprojecten opgestart. De OVAM stemt eventuele bodemsaneringen optimaal af op de plannen van de school inzake verbouwingen, overdracht en dergelijke meer. Bij elke school wordt nagegaan in welke fase ze zich bevindt en wanneer welke werkzaamheden gepland moeten worden.

Een uitbreiding van dit protocol naar het Vlaamse gemeenschapsonderwijs (GO!) wordt onderzocht.

7.3.2 Innovatie in overheidsopdrachten

Om met een gelijkblijvend personeelsbestand toch 20% meer middelen uit te besteden, was een vernieuwende toepassing van het proces overheidsopdrachten noodzakelijk.

Zo wordt intussen veralgemeend gebruik gemaakt van raamcontracten en gegroepede opdrachten, die de administratieve last bij de gunningsfase verlichten. Daarnaast werd de projectcoördinatie van bepaalde soorten dossiers uitbesteed aan een externe coördinator, wat intussen positief werd geëvalueerd. Tot slot werden enkele bonussystemen uitgetest die de kwaliteit van de dienstenopdrachten moesten garanderen.

In 2014 werden de gesprekken verder gevoerd met het gemeenschapsonderwijs om ook daar als huissaneerder op te treden. Bedoeling is om een gelijke Protocol overeenkomst af te sluiten in 2015 via de Vlaamse Regering.

Lijst van tabellen

Tabel 1: Houders van lopende rekeningen	10
Tabel 2: aantal ontvangen en verwerkte bodemonderzoeken	15
Tabel 3: Overzicht bodemsaneringsprojecten	17
Tabel 4: Overzicht ingediende verzoeken in 2014	22
Tabel 5: Evolutie vastleggingsbedragen voor ambtshalve bodemgerelateerde opdrachten	34
Tabel 6: Evolutie onschulddossiers	35
Tabel 7: Aantal dossiers protocol curatoren, gassites en handhaving	35
Tabel 8: Aantal schadegevallen en meldingen bodemverontreiniging	35
Tabel 9: Overzicht grootste tussenkomsten uit 2014	36

Lijst van figuren

Figuur 1: Aantal afgeleverde bodemattesten per jaar	9
Figuur 2: Gemeentelijke inventaris (GI): stand van zaken – uitwisseling informatie risicogronden	14
Figuur 3: Overzicht aantal verontreinigde en niet-verontreinigde gronden	16
Figuur 4: Overzicht BBO BSP cumulatief	16
Figuur 5: Overzicht BSP-BSW cumulatief	18
Figuur 6: Boomstructuur (op dossierniveau)	19